

PEM PROGRAMI ÇALIŞMALARI

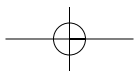
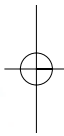
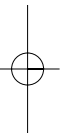
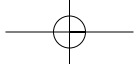
Türkçe Kitabımız

Batı Trakya'nın Edebiyatı,
Gazete ve Dergi Metinleri

HAZIRLAYANLAR:

Aydın Bostancı
Dimos Yağcıoğlu
Evren Dede
Herkül Millas
Koray Hasan
Tuncay Balta

2008

İÇİNDEKİLER

Önsöz	6
Bu kitap konusunda bazı görüşler	10
Birinci Ders: <i>Okul ve Yeni Yıl Başlıyor</i>	13
İkinci Ders: <i>Anne Sevgisi</i>	18
Üçüncü Ders: <i>Öğretmen Sevgisi</i>	24
Dördüncü Ders: <i>Memleket Sevgisi - Özlem</i>	31
Beşinci Ders: <i>Memleket Sevgisi - İnsan Sevgisi</i>	39
Altıncı Ders: <i>Sorunlar - Eğitim</i>	47
Yedinci Ders: <i>Tütün</i>	53
Sekizinci Ders: <i>Uzağımızdaki Sorunlar - ya da Ötekilerin Sıkıntıları</i>	61
Dokuzuncu Ders: <i>Geleneklerimiz</i>	69
Onuncu Ders: <i>Mahallelerimiz, Âdetlerimiz</i>	77
On Birinci Ders: <i>Yunus'u ve Şiiri Sevmek</i>	85
On İkinci Ders: <i>Değişmekte Olan Çevremiz</i>	93
On Üçüncü Ders: <i>Tarih, ya da 'Eskiden Çok Farklıydı'</i>	101
On Dördüncü Ders: <i>Dilimiz</i>	111

On Beşinci Ders: <i>Toplumsal Konular - Kadın ve Çocuk Günleri</i>	119
On Altıncı Ders: <i>Günlük Hayatımız - Tatlı Anlarımız</i>	129
On Yedinci Ders: <i>Günlük Hayatımız - Tatsız Anlarımız</i>	139
On Sekizinci Ders: <i>Günlük Hayatımız - Okullarımızdan Sahneler</i>	147
On Dokuzuncu Ders: <i>İki Dilli Olmak ve Çeviriler</i>	157
Yirminci Ders: <i>Dünyada Ne Oluyor?</i>	165
Yirmi Birinci Ders: <i>Boş Vaktimizde Ne Yaparız - Hobilerimiz</i>	173
Yirmi İkinci Ders: <i>Sağlık Gibisi Yoktur</i>	179
Yirmi Üçüncü Ders: <i>İç Dünyamız</i>	189
Yirmi Dördüncü Ders: <i>Hayat Sizi Bekliyor</i>	199
EK: Bu kitapta metinleri kullanılan yazarlar, ozanlar, gazete ve dergiler.	204

Πρόλογος

Αυτό το σχολικό βιβλίο έγινε για τις εκπαιδευτικές ανάγκες των παιδιών της μειονότητας της Θράκης που έχουν μητρική γλώσσα την τουρκική. Είναι προϊόν του Προγράμματος Εκπαίδευσης Μουσουλμανοπαίδων (ΠΕΜ), για το οποίο περιέχονται μερικές πληροφορίες στο 19ο μάθημα.

Δημιουργήθηκε για να χρησιμοποιείται παράλληλα με τα σχολικά βιβλία διδασκαλίας της τουρκικής γλώσσας που υπάρχουν ήδη, ως βοηθητικό και συμπληρωματικό. Η καινοτομία που το κάνει υποδειγματικό είναι ότι στηρίζεται σε μια διαφορετική αντίληψη, καθώς μέχρι σήμερα σε αντίστοιχες προσπάθειες δεν υπήρξε δημιουργική συμβολή της μειονότητας, ούτε δόθηκε σε άλλα βιβλία η σημασία που πρέπει στον πολιτιστικό της πλούτο. Γι' αυτό πιστεύουμε ότι αυτό το βιβλίο αποτελεί μια αφετηρία.

Το βιβλίο χαρακτηρίζουν πέντε ιδιαιτερότητες.

Πρώτη ιδιαιτερότητα: είναι η πρώτη φορά που μειονοτικοί θρακιώτες, με τη συμβολή δύο ελλήνων μειονοτικών της Κωνσταντινούπολης, συνέταξαν ένα σχολικό βιβλίο δικό τους. Το προϊόν της προσπάθειας μπορεί βέβαια να θεωρηθεί δείγμα σεβασμού στη μειονότητα και επίσης ένα βήμα προς την απελευθέρωσή της από μια μακρόχρονη και διπλή χειραγώγηση.

Δεύτερη: όλα τα κείμενα που περιέχει το βιβλίο έχουν συγγραφεί στα τουρκικά από μέλη της μειονότητας. Το βιβλίο φιλοξενεί σαράντα οκτώ μειονοτικούς συγγραφείς, ποιητές και διανοούμενους.

Τρίτη ιδιαιτερότητα: το βιβλίο περιέχει πολλών ειδών κείμενα (ειδήσεις, σχόλια και λογοτεχνικά κείμενα) που έχουν αντληθεί από σχεδόν όλα τα τουρκόφωνα έντυπα (εφημερίδες και περιοδικά) που εκδίδονται στη Θράκη. Δηλαδή το βιβλίο καθρεφτίζει σε μεγάλο βαθμό τον πολιτισμικό κόσμο της μειονότητας.

Τέταρτη: το κάθε μάθημα συνοδεύουν φωτογραφίες που απεικονίζουν τον πολιτισμό και την ιστορική κληρονομιά της μειονότητας. Ένας μεντρεσές, ένα τζαμί, η φωτογραφία ενός σχολείου παρέχουν στους μικρούς αναγνώστες υλικό για να αναπτύξουν με το περιβάλλον τους σχέσεις που ανοίγουν πόρτες σε ένα καλύτερο μέλλον.

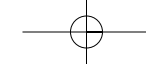

Η τελευταία, πέμπτη ιδιαιτερότητα είναι το φυσικό αποτέλεσμα της ιδιαιτερότητας των συγγραφέων που είναι μειονοτικοί. Τα κείμενα πηγάζουν από την πραγματικότητα της μειονότητας, αναφέρονται στην καθημερινότητα, στις παραδόσεις και στα προβλήματα της, και αποπνέουν κατανόηση της καθημερινότητας, αγάπη των παραδόσεων και ενσυναίσθηση των προβλημάτων.

Το βιβλίο απευθύνεται σε μαθητές γυμνασίου. Μπορεί ωστόσο να χρησιμοποιηθεί και για μαθητές μεγαλύτερων τάξεων, εμβαθύνοντας στα κείμενα, στα ποιήματα και στις ερωτήσεις. Μπορεί να γίνει και το αντίθετο προσεγγίζοντας τα μαθήματα με λιγότερες προσδοκίες. Τα κείμενα έχουν επιλεγεί με γνώμονα το παρελθόν και τις παραδόσεις της μειονότητας όσο και την καθημερινότητά της. Είναι έτσι συχνές οι αναφορές στα προβλήματα της, παράλληλα με την προσπάθεια να ανοίξουν παράθυρα προς τον έξω κόσμο για να καταπολεμηθεί η εσωστρέφεια. Η γραμματική επικεντρώνεται σε πρακτικά ζητήματα, εντοπίζοντας λάθη και αλλοιώσεις που είναι συνήθεις σε μαθητές αυτής της ηλικίας. Τα σκίτσα και οι φωτογραφίες προβάλλουν το περιβάλλον που είναι οικείο στους μαθητές.

Θεωρούμε πετυχημένη αυτή τη συλλογική προσπάθεια και καλό το βιβλίο. Δεν ισχυριζόμαστε ότι δεν έχει αδυναμίες ή κενά και παραλείψεις, αλλά διάφορες αιτίες εμπόδισαν το εγχειρίδιο να γίνει ακόμα καλύτερο. Δεν ήταν αρκετός ο χρόνος, καθώς έπρεπε το βιβλίο να ολοκληρωθεί μέσα στα χρονικά όρια του Προγράμματος. Δεν αποτελείται η ομάδα που το ετοίμασε από ειδικούς για μειονοτικά σχολικά βιβλία. Δεν μας βοήθησαν σε αυτή την προσπάθεια, για διάφορους λόγους, άτομα που ελπίζαμε στη συμμετοχή τους και υπολογίζαμε στη συνεργασία τους. Ευχόμαστε άλλοι καταλληλότεροι να κυκλοφορήσουν αύριο πάνω στην ίδια καινοτόμο κατεύθυνση ακόμα καλύτερα βιβλία. Εμείς, τουλάχιστον ανοίξαμε, όπως πιστεύουμε, μια πόρτα για το μέλλον.

Ηρακλής Μήλλας

Önsöz

Elinizdeki okul kitabı ana dili Türkçe olan Batı Trakya azınlığının çocukları için hazırlanmıştır. Bu çalışma ‘Müslüman Çocuklarının Eğitim Programı’ (PEM) kapsamında gerçekleşmiştir. On Dokuzuncu derste bu program konusunda özet bilgi bulunabilir.

Amaç, halen kullanılmakta olan okul kitaplarının paralelinde yardımcı, örnek ve ek bir kitap hazırlamaktır. Bugüne kadar bu tür kitaplar hazırlanırken hem azınlığın yaratıcı katkılarına talep olmamış, hem de metinler seçilirken azınlığın zengin birikimine önem verilmemiştir. Bu okul kitabı farklı bir anlayışın ürünüdür ve bir ‘ilk’ oluşturduğunu inanıyoruz.

Bu kitabın beş özelliği var:

Birincisi, ilk kez Batı Trakyalılar (İstanbul Rum azınlığından olan iki kişi ile birlikte) kendileri için bir okul kitabı hazırlamıştır. Sonuç, azınlığa saygı anlamına gelen bir oluşumdur ve ayrıca bu alanda çok eskilere uzanan iki başlı bir bağımlılıktan kurtulmanın bir adımı olarak görülebilir.

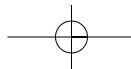
İkinci özellik, kitapta yer alan bütün metinlerin Batı Trakya azınlığının Türkçe yazmış oldukları metinlerden oluşması. Kırk üç Batı Trakyalı yazar, ozan ve aydının eserlerini buluyoruz bu kitapta.

Üçüncü özellik, kitabın Batı Trakya’da Türkçe olarak yayınlanan gazete ve dergilerin hemen hepsinden derlenmiş metinler (haber, yorum ve edebiyat metinleri) içermesi. Yani kitap azınlığın kültürel dünyasının bir aynası konumundadır.

Dördüncüsü, her derste azınlığın kültürel dünyasını ve tarihi mirasını yansıtan fotoğrafların bulunmasıdır. Bir medrese, bir cami ya da bir okul fotoğrafı kitabı okuyanların çevreleriyle daha sağlıklı bağlar kurabilmelerini sağlayacaktır.

Beşinci özellik ise yazarların azınlıktan olmasının kaçınılmaz bir sonucu olarak ortaya çıkıyor: Metinlerin Batı Trakya gerçeğine, günlük yaşamına, geleneklerine, sorunlarına vb. yakın olması, bunlarla ilişkili olması ve bunlara sevgi ve anlayışla yaklaşmasıdır.

Bu kitap ortaokul öğrencileri için düşünülmüştür. Ancak kitabı kullanmak isteyen öğretmenler kitabın seviyesini kendi ihtiyaçlarına uyarlayabilirler. Kimi metinleri, şiirleri ve soruları derinlemesine

işleyerek düzeyi yükseltebilirler. Aksi de yapılabilir ve dersler daha kolay kılınabilir. Konular, azınlığın geçmişine, günlük yaşamına, sorunlarına göndermeler yapmayı, ama genel olarak dünyaya da penceleler açarak öğrencilerin ufkunu genişletmeyi amaçlamıştır. Dilbilgisi kısmı klasik yöntemden farklı olarak konuşma ve yazı alanında pratik bilgiler vermeyi amaçlamıştır. Resim ve fotoğraflar ise bildik bir çevreyi yansıtmayı amaçlamıştır.

Bir grup çalışması ürünü olan bu kitabın hazırlayanları olarak ortaya çıkan üründen çok memnunuz. Ancak bu, kusursuz bir okul kitabı hazırladığımıza inandığımız anlamında değildir. Birkaç faktör daha iyi bir çalışma yapmamıza el vermemiştir. Bize tanınan süre azdı. Çalışmalar söz konusu program süresinde hazırlanması gerekiyordu. Grubumuza katılıp katkılarından yararlanmayı umduğumuz kişiler çeşitli nedenlerden dolayı bize yardım etmemişlerdir. Grubumuz bu tür bir çalışma için uzmanlardan oluşmamıştır. Bu tür sorunları, iyi niyetimiz ve yaptığımız işin yararına olan inancımızla elden geldince telafi etmeye çalıştık.

Dileğimiz, ileride bu yolda bizden daha yetenekli kimselerin daha başarılı kitapları hazırlamalarıdır. Biz en azından bir kapıyı araladık.

Herkül Millas

Bu kitap konusunda bazı görüşler

Bu türlü kitap çalışmaları fevkalade faydalı olmakla birlikte azınlığın var olan kurum ve kuruluşlarının (Türk Öğretmenler Birliği, Selanik Özel Pedagoji Akademisi Mezunları Derneği, Batı Trakya Yüksek Tahsililer Derneği) görüşlerinin de alınmasının önemli olacağı kanaatindeyim.

İlhan Ahmet
Avukat (Sabık Milletvekili)

Bu girişim gerçekten öncü ve heyecan verici bir girişim. İstanbul Rumları ve Batı Trakya Türkleri arasındaki kader birliğini işbirliğine dönüştürmek nesillerin hayal ettiği bir özlemdi. Son yıllarda bazı adımların atıldığını görmek büyük mutluluk. Bu kitapta bunun kalıcı bir örneği, bir sembolü olacaktır.

Eğitimin amacı evrensel ve yerel değerlerle, ürünlerle ve yöntemlerle günümüz insanını yapılandırmak, öz yöresi ve öz değerlerinden koparmadan onu evrensel kılmaktır. Bu açılardan hazırlanan kitap önemlidir. Amaç yerel bir edebiyat, yerel bir tarih veya kültür yaratmak değil, her insan topluluğunun karınca karınca evrensel ilerlemeye, dünya ürününe katkısı olduğunu ortaya koymaktır. Bu hem çocukların özgüvenini artıracak, toplumlarını ve kendilerini tanımalarını sağlayacak, hem de eğitim tekniği açısından cazip çekici bir yöntem olacaktır. Bu açılardan bu girişimin faydalı olacağı inancındayım. 'Küreselleştirdiğimiz' günümüzde, küreselleşmenin küçük küçük yerel kürelerden oluştuğunu kanıtlayacaktır. Kitabı yolculuğunda iyi yollar dilerim. Engelsiz, çengelsiz bir yolculukta tarih önünde ve eğitim sürecinde haklılığı kanıtlasın!.

Mustafa Mustafa
Mikrobiolog (Sabık Milletvekili)

2008 yılında bulunmamıza rağmen eğitim, Batı Trakya Türklerinin en önemli sorunu olmaya devam ediyor. Yıllardan beri her bilen-bilmeyen bu konuda araştırmalar ve tezler hazırlamış, sonuçlar çıkarmış, öneriler yapmıştır. Ancak gelmiş geçmiş ve şu anda var olan hiçbir hükümet ve devlet bu soruna çözüm getirmek istememiştir. Bu konuda önemli ve bilinçli çalışmalar yapılması gerekmektedir. Ancak önce devlet karar almalıdır, uluslararası antlaşmalara saygılı davranarak, gerçek ihtiyaçları tespit ederek ve azınlığın kurum ve kuruluşlarıyla işbirliği yaparak bu soruna çözüm getirmelidir.

Genç arkadaşlarımızın ve İstanbul Rum azınlığından gelen değerli dostlarımızın hazırlamış olduğu bu eser elbette ki bir ilktir ve muhakkak ki azınlık eğitimine önemli katkı sağlayacaktır.

Kendilerini kutlar başarıları olmalarını dilerim.

Sibel Mustafaoğlu
Vali Yardımcısı, Rodop

Azınlığımız, A. Frangudaki'nin AB destekli programı (PEM) ile bundan yaklaşık on yıl önce tanıştı. Önce bu programa temkinli, önyargılı bir tavrımız olmuştu. Programın, azınlık eğitimine katkıları (yeterince olmasa da) incelendi ve tartışıldı. Hatta kısmen aklandı dahi denebilir. Bir çok 'kanaat önderi' veya 'azınlığın önde gelenlerinin evlatları' bu ekiple çalışmalarını sürdürmeleri, geçici istihdam olarak yorumlanamaz. Toplum değer yargılarına göre, olsa olsa bunun adı ancak 'aklama' olabilir derim.

Şimdi aynı program kapsamında, Batı Trakya'da, dört Batı Trakyalı genç artı iki uzman İstanbul Rum'u (H. Millas ve D. Yağcıoğlu) ile birlikte ve Batı Trakyalılar için Türkçe, bir yardımcı okul kitabı hazırlayacakmış.

Bu arada azınlık eğitiminin mevcut durumunu asla beğenmediğimi belirtmek isterim. Eğitimin içler acısı durumunun iyileştirilmesi noktasına geldiğimizde, işler karışıyor. Azınlık, yeni Türkçe ilköğretim kitapları ile henüz 2000 yılında tanışabildi. Önce, öğretmenlerimizin bu kitapları ve adı geçen yardımcı okul kitabını en iyi bir şekilde algılayıp aktarabilmesi için tamamlayıcı mesleki eğitim programlarına devam etmelerinin sağlanması gerekmektedir.

Hatta daha da ileri giderek karşılıklı iki azınlık eğitiminin her kademesinde çağın ihtiyaçlarına göre anadilde müfredatı uygulayacak öğretmen yetiştiren bir eğitim fakültesi kurulması için Yunanistan ve Türkiye hükümetleri anlaşmalıdır derim.

Söz konusu yeni kitap, 'yerellik kokması' bir ilk olacaktır. Kadrosu ise, 'müşteri memnuniyeti' mantığından uzak kalmasını becerebilecek idealde kişilerden oluşmakta. Eserinizin, sağlıklı ve güvenli yeni nesiller yetiştirilmesine 'kutsal olduğu kadar onursal görevde' yardımcı olacağına inanmak isteyenlerden biriyim.

Evet, şimdiden hayırlı olsun diyorum. Artık, güvensiz davranış biçimimizin hızla terk edilmesini bir ritüel olarak görmek ve yaşamak istiyoruz.

Erdoğan Sait

İnşaat Mühendisi (Milletvekili Adayı)

Birinci Ders

Okul ve Yeni Yıl Başlıyor

Her yeni başlangıç bize bir umut verir. Her başlangıç bize yeni yollar sunar, yeni kapılar açar. Başlangıç yeni bir başarının ilk adımudur.

İlk Adım veya Okula Doğru

Anne ve babanın en büyük mutluluklarından biri de çocuklarının adım atmağa başlayıp yürümeğe çalıştıklarını görmektir. İşte o sıralar, anne ve babalar, çocuklarına daha bir adım fazla attırmak için nasıl merakla uğraşırlar [...]

İnsan yavrusunun tay-taya kalkışı, bu ilk adımı atışı, unutulmaz günlerdendir. Anneler, 'bizimki on bir ayında yürüdü', bir öteki 'bizim Ayşe on ayında yürüdüydü' gibi sözlerle bu günlerin unutulmazlığını bize göstermiş olurlar.

İşte çocuğun yürümeğe başlaması, ilk sözleri onun yaşantısında dönüm günleridir. Bu günlerin en unutulmazı bence, çocuğun elinde çantası, tertemiz giydirilmiş, iyi dileklerle okul yolunda attığı ilk adımlardır. O ilk adımlarda ne ümitler, ne yarınlar yoktur ki [...]

Bugünün küçüğü, yarının yöneticisi, ilim adamı, öğreticisi ve her şeyidir. Veya başka bir deyişle, yarının aydınlık ufuklarının

Öğrencilerim

Çalışkan, temiz, terbiyeli.
Okulu sevdikleri besbelli.
Birbirinden özverili,
Yüreklere dolu sevgi.

Hepsinin ayrı özelliği,
Başka başka güzelliği,
İncitmeyin siz onları,
Hemen solar suratları.

Onlar ömrümüze ömür ekler,
Onlarda bütün ümitler.
Gelecekteki güvencemiz gençler,
Sahip çıkalım onlara ey büyükler.

Gülten Aliosman

ve mutlu günlerinin habercisi ve yaratıcısı, elinde çantası merakla, heyecanla okul yolunda ilk adımları atan işte bu küçüklerdir. Kardeşlik ve tüm barış onlardır. Yeter ki, bu küçük saf değerleri işleyenler, onlardan ne beklediğini bilerek, art düşüncesiz ve içtenlikle onları yoğunlukla hazırlayabilsinler. Bu, ilke olarak tüm anne-baba, eğitimci ve yöneticilerin kafasında yer ettiği zaman mutlu, barış ve kardeşlik kokan yarınların temeli atılmış olacaktır.

Eğer, ümitle beklediğimiz yarınların da bugünlere benzemesini istemiyorsak, okul yolunda ilk adımı atan çocuklarımıza dikkat edip, onların, eğitim ve öğretimden en iyi şekilde faydalanmaları için elimizden gelen her şeyi yapmalıyız. Çocuklarımızı, en iyi şekilde yetiştirmeğe çalışmak bir ödev değil, bizim için ödevden de öte bir gereksinimdir.

Mustafa Tahsin
Arkadaş Çocuk Dergisi

Yeni yıl

Zevkiyle, neşesiyle
Yeni bir yıl başlıyor;
Tükenmez hevesiyle
Yeni bir yıl başlıyor.

Taze hız, tatlı emel;
Her başarıya temel.
Geçmiş bir ömre bedel,
Yeni bir yıl başlıyor.

Gönlünü umutlu tut,
Bahtiyarlıktır umut;
Kederin varsa unut,
Yeni bir yıl başlıyor.

Günler, yıllar, seneler..
Geçiyor birer birer.
Kendini ileri ver,
Yeni bir yıl başlıyor.

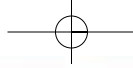
Halil Refet Tanış
Arkadaş Çocuk Dergisi,
Sayı:323

Sorular ve Alıştırmalar

1. İki öğretmen öğrenciler konusunda görüşlerini dile getiriyor. Ne diyorlar? Düz yazıyı ve şiiri ele alarak iki öğretmenin görüşlerini madde madde yazarak özetleyin.
2. 'Yeni Yıl' şiirinde 'kendini ileri ver' diyor, bu ne demek?
3. Çocuklar ve yeni yıl neden 'umut' sayılıyorlar? Bu konuda kısa bir paragraf yazın ve sınıfta bu konuyu arkadaşlarınızla tartışın.
4. Arkadaş Çocuk dergisini biliyor musunuz? Bu dergi konusunda bilgi toplayın. Bir dergi konusunda bilgi toplamanın en kolay yolu hangisidir?
5. Bir kısa metin ve iki şiir okudunuz. En çok hangisini beğendiniz? Neden? En az hangisini beğendiniz? Neden? Arkadaşlarınız da sizin görüşünüze katılıyor mu? Farklı değerlendirmelerde bulunmamız neyi gösteriyor? İnsanların her zaman her konuda aynı görüşte olması olanaklı mı? Bu konuyu arkadaşlarınız ve yakınlarınızla tartışınız.

Dilimiz, Dilbilgimiz

Mecazi Anlam

Yukarıdaki 'Yeni yıl' şiirine tekrar baktığımızda, bazı sözcüklerin, gerçek anlamlarından farklı bir anlamda kullanılmış olduğunu görüyoruz: 'Taze hız, tatlı emel' dizesinde olduğu gibi. Hız, aslında fırından yeni çıkmış bir ekmek gibi veya ağaçtan yeni koparılmış bir meyve gibi taze olamaz. Emel de, aynı şekilde, mesela baklava gibi tatlı olamaz. Kelimelere, bu şekilde, gerçek anlamından başka bir anlam yüklemeye mecaz, onların aldıkları yeni anlama da mecazi anlam diyoruz. İnsanlar, kendilerini daha etkili ve daha sanatsal bir biçimde ifade etmek istediklerinde, sözcük ve ifadelere böyle mecazi anlamlar yüklerler.

'Tatlı' sözcüğünü günlük konuşmalarımızda başka hangi mecazi anlamlarda kullanırsınız? (Meselâ, tatlı gülümseme, tatlı çocuk, vs.) Siz de hem yukarıdaki metinlerde hem de günlük konuşmalarda mecazi anlamda kullanılmış sözcüklerden örnekler bulmaya çalışınız.

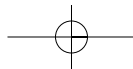
Eşanlamlı Sözcükler

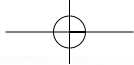
Yine yukarıdaki 'Yeni Yıl' şiirinde, şair, ifadeyi güçlendirmek ve daha etkili hale getirmek için aynı anlama sahip iki kelimeyi yan yana kullanmış: 'yıllar, seneler'. Aynı anlamı taşıyan kelimelere 'eşanlamlı' kelimeler denir. Siz de böyle eşanlamlı kelimeler bulabilir misiniz?

Karşıt Anlamlı Sözcükler

Son olarak, aynı şiirin üçüncü dördlüğünde, şair, birbirine tamamen zıt iki kelime kullanmış: Bahtiyarlık ve keder. Böyle sözcüklere zıt veya karşıt anlamlı sözcükler denir. Bunlara benzer bildiğiniz zıt anlamlı kelimeler var mı?

Osmaniye İlkokulu, Komotini

İkinci Ders

Anne Sevgisi

'Anne sevgisi' derken iki farklı şey anlıyoruz: 1) Annelerin çocuklarını nasıl çok sevdiğelerini, 2) Çocukların da annelerini nasıl çok sevdiğelerini. Bu sevgi karşılıklıdır. Ama annelerle çocuklar arasında bazen tatsızlıklar da olur. Anneler çocuklarının sağlığı ve iyiliğini düşünerek - genellikle doğru ama bazen yanlış da olarak - çocuklarının isteklerini yerine getirmezler: Sınırlamalar, yasaklar getirirler, bazı şeyleri zorla yaptırırlar. -'Hemen yatağa! Yarın okula gitmek için erken kalkacaksın...' derler.

Mavi boncuk

Annemin aklı,
İçinde yetmiş yedi tane
Maşallah saklı.
Diyerek her gün bize,
Birer mavi boncuk takar.
Dışarı çıktık mı
Mahalledeki çocuklar bize bakar.
Bazısı kaş,
Kimisi göz atar.
Alır beni bir terleme
Gidince eve,
Çatacağım anneme.

Hüseyin Alibabaoğlu
Tobum Dergisi, 1992

Bazen de çocuklar annelerini çok sevmekle birlikte annelerini üzerler. Ama bunlar geçici durumlardır; zamanla bunlar unutulur, geriye sevginin tatlı anısı kalır.

Ne yazık ki bazı çocuklar - çeşitli nedenlerden dolayı - annesiz büyümek zorunda kalırlar. Bunlara öksüz* denir. Ama onlar da bu sevme ve sevilme ihtiyacını başka yakınlarında ararlar ve bulurlar. Sevgiyi neden ararız? İnsanın herhalde sevgiye büyük ihtiyacı var da ondan.

Aşağıda anne konulu üç metin var. Dikkatle okuyun, metinlerin tadına varalım, yorumlayalım, tartışalım.

*Annesi ölmüş olan çocuklara öksüz denir. Babası ölmüş olanlara yetim denir. Hem annesi hem babası ölmüş olan çocuklara da öksüz denir.

Anamı Arıyorum

[...] Anamı arıyorum...

Küçük yaşta öksüz ve belki de o yüzden küçücük yaşta evlenmek zorunda kalan... Yaşamının büyük bölümünde evin hem anası hem de babası olmak zorunda olan... Doğaya meydan okurcasına bele kadar karların arasından yürüyerek dağdan ve bayırdan kestiği odunları sırtlayıp yuvasını ısıtmaya çalışan... Kuru fasulye dolu kara bakırı ateşe vurduktan sonra, yan taraftaki odaya geçerek, günlük ve sıradan işlerdenmiş gibi çocuk doğuran anamı anıyor ve arıyorum.

Anamı arıyorum...

Yaşamı boyunca beş savaş... Evet, tam beş savaş gören... Birinci ve İkinci Balkan, Birinci ve İkinci Dünya savaşlarını ve ardından İç Savaş'ı gören ve yaşayan anamı anıyor ve arıyorum [...]

Anamı arıyorum...

Onca yoksulluk ve yoksunluğa karşın, avludaki armut ağacının altında kazanda kaynayan suda haşladığı çamaşırları teknede durulayıp tele sererken, çocukluğundan hatırladığı şarkıları mırıldanma gücünü kendinde bulabilen anamı arıyorum[...]

Anamı arıyorum. Hem de, bir bilseniz, nasıl ve ne kadar çok arıyorum...

Abdurrahim Subaşılar
Şafak Dergisi, Mayıs 1996

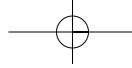

Ressama Sesleniş (Annem)

Bir dünya çiz
İçinde kırmızı gülleri, masmavi denizleri,
Bembeyaz yıldızları, yemyeşil ağaçları olsun
Sonra, bir genç kızın pembe gülüşlerini çiz
Bir ırmağın sesini duyurmalısın bize
Martıların güvercinlerin de
Bir ışık çiz
Gözlerimizi kamaştıran, içimize neşe saçan
Kör bir insanın bile fark etmesini sağlayan...
Ama bunları öyle bir kalemle çizersin ki
Hiç bir zaman silinmesin

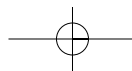
Şefaat Ahmet

Sorular ve Alıştırmalar

1. Düz yazı olan birinci metinde bir insanın - kadın ya da erkek, genç ya da yaşlı olabilir – annesini aradığını söylüyor. Bu yazıda 'aramak' ne anlama geliyor? Söz konusu duyguyu başka hangi sözcüklerle de dile getirebiliriz?
2. Yazar 'anne' demiyor 'ana' diyor. Siz bunu nasıl yorumluyorsunuz?
3. Birkaç paragraf içinde bu annenin yaşam öyküsünü yazın.
4. Sizce bu öyküden iyi bir film yapılabilir mi? Böyle bir filmde en çarpıcı sahneleri hangileri olacak ve nerede geçecek?
5. Bu metinde yazar annesinin 'iç savaşı' gördüğünü yazıyor. Bu savaş ne zaman, nerede oldu? Bu konuda bilginiz yeterli mi? Bildikleriniz sizi tatmin ediyor mu? Ülkenizin tarihi sizi ilgilendiriyor mu?
6. Nazar boncuğunun nazara karşı veya kem gözlere karşı kullanılması bir tür inanıştır ve buna inananlar genellikle küçük çocuklarına nazar boncuğu takarlar. Bu yüzden de ozana annesinin taktığı mavi nazar boncuğu mahallede çocuklar arasında takılmalara neden olur. 'Çatacağım an-neme' diyor ozan. Sizce çocuk eve dönünce ne olacak? Hayal ettiğiniz sahneyi arkadaşlarınızla paylaşınız.
7. İkinci şiir, bir ressamı seslendirir. Başlıktan, ressamın ozanın annesi olduğunu düşünüyoruz. Bu şiir anneye ne tür özellikler ve yetenekler yakıştırıyor? Anneden ne istiyor?

Dilimiz, Dilbilgimiz

Yazılı bir metni nasıl daha anlaşılır kılarız? - imla işaretleri

Düşüncelerimizi yazıya aktarırken bunu okuyucunun kolaylıkla ne demek istediğimizi anlayacak biçimde yapmalıyız. Örneğin bu dersin hemen başındaki 'Anne Sevgisi' başlığını taşıyan metne dikkatle bakın. Şunları göreceksiniz:

1. Bir başlık.
2. Dört ayrı paragraf. Bu paragraflar 'satır başı' ile başlıyor. Her paragraf farklı bir konuyu işler, bir düşünceyi dile getirir. Paragraf cümlelerden oluşuyor ve her cümle büyük harfle başlayıp nokta ile bitiyor.
3. Diyalog (yani konuşma kısmı) ya bir tire (-) ile ayrıca gösteriliyor veya konuşma metni tırnak içinde (' ') gösteriliyor. Tırnak çift tırnak olarak da kullanılıyor ("...").
4. Bazı imla işaretleri metnin okunmasını daha kolay kılıyor. Nokta (.) ve virgülden (,) başka şu işaretleri görüyoruz:
 - (;) Noktalı virgül yarı bağımsız cümleleri birbirinden ayırır.
 - (' ') ya da (" ") Tırnak. Hem konuşmalar hem de vurgulanmak istenen sözcükler tırnak içine alınır. Ayrıca başkasından aktarılan bilgi ve sözler tırnak içinde gösterilir. Tırnak içinde gösterilen bu alıntılar 'aynen aktarılmıştır' anlamına gelmektedir ve bu konuda yanlış yapılmamasına özen gösterilmelidir.
 - (:) İki nokta üst üste. Bir cümleden sonra

sıralanacak örnekleri hatırlatır. İki noktadan sonra genellikle büyük harfle başlanır.

- (-) Tek çizgi. Karşılıklı konuşmalara işaret eder.
 - (- ... -) İki çizgi. Cümle içindeki ek bilgiler kimi zaman iki çizgi arasına alınır.
 - () Parantez ya da ayraç. Tamamlayıcı bilgiler ya da bir sözün açıklaması parantez içine alınır.
 - (!) Ünlem. Şaşma, heyecan gibi duyguları ve emirler bildiren sözlerden sonra kullanılır.
 - (?) Soru işareti. Soru cümlelerinden sonra konur. Soru işareti kimi zaman da belirsizlik işareti olarak kullanılır. Örneğin 'Hüseyin Ağa 1780 (?) – 1862 yıllarında yaşamıştır' derken doğum yılından emin olmadığımızı gösterir. Bir konuda emin olmadığımızda bunu okuyucuya göstermemiz dürüstlük gereğidir.
 - * Dipnot. Kimi zaman uzun olan ek bilgiler metnin sonunda bir not olarak verilir ve bu bir yıldızla gösterilir. Eğer bu ek bilgiler birden çok iseler yıldız yerine 1,2,3 gibi sayılarla da gösterilir.
 - ... Üç nokta. Bitmemiş bir cümleyi ya da örnekler gösterildiğinde benzerlerinin de bulunduğunu gösterir.
 - [...] Bir metin kullanılırken bir kesimi çıkarıldığında, metinde yapılan bu değişiklik parantez içine alınan üç nokta ile belirtilir. Yukarıda verilen 'Anamı Arıyorum' başlıklı yazıda bu işaret üç kez kullanıldı.
- Bu kurallar ve işaretler, yazdığımızı daha anlaşılır kıldığından çok önemlidirler.

*Eski Cami,
Komotini*

Üçüncü Ders

Öğretmen Sevgisi

Anne sevgisiyle kıyaslanmaz öğretmen sevgisi ama sevgilerin en yücelerinden olsa gerek. Bir yanda öğrencilere temel bilgileri öğretmenin sonsuz sevinci öte yanda yeni bilgileri edinmenin mutluluğu... Öğretmenle öğrencinin ilişkisi öğretmeye ve öğrenmeye dayanır. Aşağıda bu konuları işleyen bir metin ve bir şiir okuyacaksınız.

Seven Öğretmen

Çocukluk yıllarını düşündü, öğrenciyken kurduğu hayallerini... En büyük dileği kardeşlerine elinden geldiği kadar yardımda bulunmak. Onları yetiştirmek... İmreniyordu, kıskanıyordu hocalarını. Gele-

ceğın çiçeklerini yetiştirecek olan biricik hocalarını. O da onlar gibi olmak istiyordu. Hocaları gibi, karanlıklar içinde ışık saçan bir meşale gibi. Biliyordu. Etrafına ışık saçabilmesi için yanması lazımdı kendisinin. Tıpkı bir mum gibi. Çevresini aydınlatırken eritiyordu düşünmeden kendisini. Değmez mi idi? Ne çıkarmış bir vücuttan? Er geç Allah'ın rahmetine kavuşacak bir vücuttan? Yeter ki arkasında ateşinden ısınmış, aydınlanmış, parlamış kişiler bıraksın. Olmuştu böyle bir öğretmen. Bugün pek de önemsenmeyen, küçük görünen bir ilkokul öğretmeni... Balkan'ın, geri kalmış bir köyüne atanmıştı. Seven sırtına ağır bir yükü alarak. Yılmamıştı. Senelerce çalıştı. Kar, rüzgâr soğuk demeden yılmadan çalışmış, çalışıyordu büyük bir istekle Seven [...]

(Yıllardan sonra)

‘Öğretmenimiz gelmiş!’ Yayılıvermiş ağızdan ağza bu iki kelime. Kadını, erkeği, çocuğu, hep birden:

— ‘Öğretmenimiz gelmiş!’ diye koşmuşlardı ona doğru. O kollarını açmış, almıştı hepsini kale kollarının arasına. Gözleri ne kadar derine iniyordu! Nasıl da parlak, saydam, sıcaktılar! Sevgilisini kollarına almış, ondan sıcaklık dileyen bir sevgili gibi.

Yıllar birbirini kovaladı. Geçtikçe geçtiler. Ölenler, doğanlar oldu. Seven hâlen orada. O köyde idi. Saçları ağarmış, yüzü buruşmuş fakat güzelliğinden hiçbir şey kaybetmemişti. Yaşı elliyi geçmişti ama kalbi henüz bir yaşına girmişti. Çocuktan daha Seven öğretmen. Emekliye çıkmıştı, ama yetiştirdiği öğrencileri adını ağızlarından bir an bile düşürmemişti. ‘Seven öğretmen’ kelimeleri ağızlarında, O, kalplerinde O idi. Gittikleri yerde de:

— ‘Biz Seven Öğretmenin öğrencileriyiz. O bizi yetiştirdi’ diyorlardı iftiharla. Yürüdü Seven öğretmenin ismi. Yürüdü. Durmadı. Sonsuzluğa kadar uzanan ölümsüz bir yolculuğa çıkmıştı Seven öğretmen kelimeleri...

Abdurrahim Dede
Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi 9, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları

Sorular ve Alıştırmalar

1. Seven Öğretmen, öğretmenlik mesleğini ne zaman sevmiştir? Öğretmenlerini kıskanmasının sebebi nedir? İmrenmek ile kıskanmak arasında nasıl bir fark var?
2. Seven öğretmenin küçük yaşlarda kurduğu hayaller nedir? Seven öğretmen yaptığı fedakârlıkların karşılığını alıyor mu? Alıyorsa bunu hikâyenin hangi bölümünden anlıyoruz?
3. Çocukken şöyle düşündüğünü okuyoruz: 'Çevresini aydınlatırken eritiyordu düşünmeden kendisini. Değmez mi idi? Ne çıkarmış bir vücuttan? Er geç Allah'ın rahmetine kavuşacak bir vücuttan? Yeter ki arkasında ateşinden ısınmış, aydınlanmış, parlamış kişiler bırak-sın.' Bu sözlerde abartı (aşırılık) görüyor musunuz? Bir insanın yararlı bir işe girişmesi için kendini feda etmesi mi gerekli? Hem yararlı hem de rahat olamaz mı bir insan? Yazarla aynı fikirde misiniz yoksa farklı mı düşünüyorsunuz? Siz mesleğinizi seçerken kendinizin ve ailenizin çıkarını ve sağlığını da düşünür müsünüz? Bu konuyu çevrenizdekilerle konuşun.

Öğretmenime

Bize okumayı öğreten
 Ve sonra benliğimizi
 Sevgiyi içimizde uyandıran
 Sensin öğretmenim
 Bize zor da olsa sabrı
 Uzak da olsa umudu
 Öğreten sensin öğretmenim
 Işıksın
 Umutsun
 Çiçeksin
 Sen öğretmenim
 Sevgim büyük
 Saygım büyük
 Selam sana öğretmenim.

Naim Kâzım

Sorular ve Alistirmalar

4. Bu şiir öğrencilerin öğretmene duydukları sevgiyi ve saygıyı dile getiriyor. Öğretmen neleri vermiştir ozana? Öğretmen nedir ozana göre? Öğretmenin sağladıklarını liste halinde yazınız.
5. Bu liste ile bu şiir arasındaki farklar nelerdir? Yani bir şiir ile bir liste arasında ne farklar vardır? Bunu sınıfta (ya da yakınlarınızla) tartışmaya çalışınız.

Dilimiz, Dilbilgimiz

Dilimiz hızla değişmekte ve gelişmektedir.

Bütün diller gibi Türkçe de zamanla değişmekte ve gelişmektedir. Bu değişim kimi zaman biz farkında olmadan kendiliğinden olmakta kimi zaman da bir değişikliği uzmanlar bilerek (bilinçli olarak) yapmaktadırlar. Bilerek ve isteyerek yapılan köklü değişiklikler, 'dil devrimi' diyebileceğimiz bir girişimdir.

Değişiklikler özellikle kelime seçiminde oluyor. Günlük yaşamımızda yeni aletler ve alışkanlıklar edindikçe, teknoloji ve bilim zenginleştikçe, yeni kelimeler de kullanmamız kaçınılmaz oluyor. Ama kimi zaman da başka nedenlerle bazı kelimeleri atıp yenilerini kullanmak yolunu seçebiliriz. Zamanla 'eski' ve 'yeni' ya da 'öz Türkçe' de denen kelimeler oluşur. Bir insanın konuşmasından 'gele- nüksel' mi, 'yeni dil yanlısı' mı olduğunu anlayabili- riz.

Aşağıda bu duruma örnek olarak, bu dersin ilk metninden ve bu okumakta olduğunuz metinden kelimeler seçerek, önce eski kullanım sonra son zamanlarda görülen kullanımları veriyoruz. Siz bu listeye alınmamış (yine aynı metinlerden) başka kelimeler de bulabilir misiniz?

hoca = öğretmen
sene = yıl
talebe = öğrenci
hayal = düş
lazım = gerekli
tıpkı = aynen
vücut = beden
şeffaf = saydam
bazen = kimi zaman
inkılap = devrim
lisan = dil
sebeup = neden
bazı = kimi
hayat = yaşam
misal = örnek

Siz hangi kelimeleri kullanıyorsunuz? Hangilerini kullanmayı daha çok istiyorsunuz? Sizce bu tercihinizi (yeğlemenizin) nedeni (sebebi) nedir?

Eski ve yeni kelimeler konusunda örnekler için On Üçüncü Ders'e de bakabilirsiniz.

*Medrese-i Hayriye,
Komotini*

Dördüncü Ders

Memleket Sevgisi - Özlem

Anne ve öğretmen sevgisi kadar memleket sevgisi de yaşamımızda önemli bir yer alır. Memleket derken ne demek istiyoruz? Kimi zaman bütün yurdumuzu, kimi zaman da çok daha dar bir yeri, bir mekânı... 'Memleket nere?' diye sorunca yeni tanışan iki kişi, demek istedikleri ve sordukları aslında bir kenttir, hatta köydür: 'Hangi köy ya da şehirdensin?' demek isterler. Memleket sevgisi de çok farklı olabilir. 'Memleket gözümde tütüyor' diyen biri bir özlemi dile getirir. Özleme Yunan kökenli bir kelime olan 'nostalji' de denir. Özlem, eskilerde, örneğin çocukluk yıllarında kalmış ya da kaybolmuş, ya da bizden uzaklarda kalmış yerler için duyulur. Bu derste bu tür 'memleket sevgisine' bir göz atacağız.

Tulumba

Dalmacı Mestan, arka koltuktan uzanarak, arabayı süren oğlunun omzuna dokundu:

-‘Az ilerdeki şu mısır tarlasının yanında biraz dur!’ dedi. [...] ‘Gidip şu tulumbadan bir su içeceğim.’

Arabanın kapısını açıp indi; tulumbaya doğru yürüdü. Köyden çıkıp ovanın ortasından geçen bu asfalt yola düzöldüklerinde, çevresine bakınırken birden kendini çok eskilerde kalmış çocukluk yıllarında yaşadığı bu yola ilişkin anıların arasında bulmuş, karmakarışık duygular içinde onları yeniden yaşamağa başlamıştı. Şu anda tepeden tırnağa bu anıların etkisindeydi.

Yol o zamanlar topraktı. Yaz günlerinde kamyonlar, arkalarında yoğun toz bulutları bırakarak, deniz tarafında bir yerlere durmadan taş taşırlardı. Kendisinin de aralarında olduğu, ovada hayvan otlatan çocuklar yolun kıyısına dizilir, yüklerini boşaltıp yeniden yüklenmek için dönen kamyonlara el kaldırarak:

-‘Stamata (*) şofööör!’ diye bağırırlardı.

Herhangi bir karpuz tarlasından aşırıdıkları karpuz ya da kavunları göstererek, bunlara karşılık kam-yona bindirilmelerini isterlerdi. Kamyonlardan duranlar olurdu. Şoför inip karpuz ya da kavunları alır-ken:

-‘Hadi, grigora’ (**) derdi. ‘Çabuk, çabuk!’

Kamyona doluşurlardı. İki üç kilometrelik bir yolculuktan sonra kamyon yine durur, şoför başını ar-kaya uzatarak:

-‘Tamam, oldu? İnecek siz şimdi. Gene yarın. Entaksi?’ (***) derdi.

Toza bulanmış halde inerlerdi. Kamyonla geldikleri yolu gerisin geriye, yürüyerek ya da koşarak dö-nerlerdi. Yüzlerine, bedenlerine bulaşmış toz, terden çamura dönüşürdü. Ovanın bu bölgesinde tek su kaynağı olan tulumbaya gelip ellerini yüzlerini yıkarlar, bu kısacık yolculuktan duydukları sevinci paylaşırlardı. Ne büyük eğlenceydi onlar için bu!

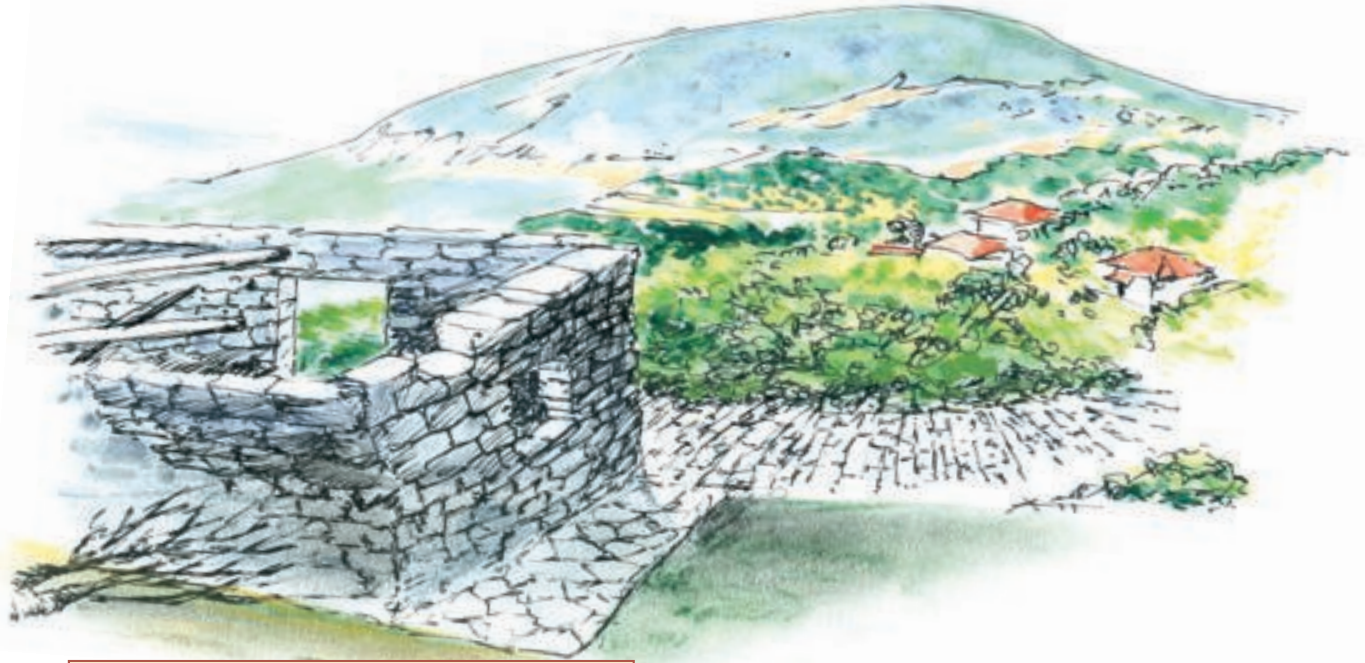
Aslında susamış değildi. Deminden beri yaşamakta olduğu bu anılar onda, tulumbayı -eğer duru-yorsa- bir kez daha görmek için dayanılmaz bir istek uyandırmıştı. Arabayı durdurmasının nedeni buydu.

Tulumbanın yerini hiç şaşırmadan bulduğuna sevindi. Tulumba çocukluk yıllarında nasılsa öyleydi. Hiç değişmemişti. Ovada çok şeyler değişmişti, ama tulumba olduğu gibi duruyordu. En ufak bir de-ğişikliğe uğramamıştı... Sapına asıldı, çekmeğe başladı. Üç... dört... belki de beş dakika durmadan çekti. Tulumbanın önündeki - hayvan sulamak için yapılmış - çimento yalak ağzına kadar su doldu. -‘Ne kadar kolaymış!’ diye söylendi.

Oysa çocukluğunda, hayvanları sulayana dek, tulumbadan su çekerken canı çıkardı. Bir an o yıl-larda olduğu gibi, Kara İnek’le Sarı Düve’nin gelip yalaktan su içeceklerini sandı. Ama böyle bir şey olmadı. Onlar, çok uzun yıllar ötesinde kalmış birer anıydı.

Mücahit Mümin’in yayınlanmamış bir kısa öyküsü

(*) Stamata: Dur (**) Grigora: Çabuk (***) Entaksi?: Tamam mı?

Ruhun Eksikliği

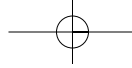
O eski evdi benim ruhum.
 O yıkıldı.
 Ben yıkıldım.
 Hani merdivenlerinde biriken sularında oynadığım,
 Hani göçmüş duvarları ha yıkıldı, ha yıkılacak.
 Bir yanda üzerinde kaşnika (*) yaptığımız ocak,
 Bir yanda yaralarının yerleştiği tahta aralıkları.
 O eski evdi benim ruhum.
 Hani görmüş Alman'ı, Fransız'ı, Bulgar'ı.
 Hani bir parça ekmekle mutlu olduğum.
 O eski evdi benim ruhum.
 O yıkıldı,
 Ben de yıkıldım.

İlker Mehmet
Şafak, Sayı 76, Ocak 1998

(*) kaşnika: Pırasadan yapılan pide türü

Sorular ve Alıştırmalar

1. Yukarıdaki öykü ve şiir gençlerin değil, belli bir yaşa gelmiş insanların hissedeceği özlemi dile getiriyor. Yazar ve ozan o eski günleri yeniden yaşamak istiyorlar. Daha somut olarak, hangi anları yeniden yaşamayı istiyorlar?
2. Yazar eski tulumbayı buluyor ama bazı şeyler eskisi gibi değil? Nedir eskisi gibi olmayan? Ne değişmiş? Siz bu değişikliklerden nasıl bir sonuç çıkarıyorsunuz?
3. Ozan evini bulamıyor. 'Ev yıkıldı, ben de yıkıldım!' diyor. Evi tarif ediniz. Güzel, zengin bir ev mi bu? Evin nesini seviyor? Bundan nasıl bir sonuç çıkarıyorsunuz?

Memleketim

Silahın
kalemimden
Yorganın
pamuğundan
Balyozun
demirimden
Sigaran
tütününden
Sütün
başağımdan
Sorulur

Memleketim
Memleketim
ben senin tutsağınım

İbrahim Baltalı
Rodop Rüzgârı,
26 Mart 2006.

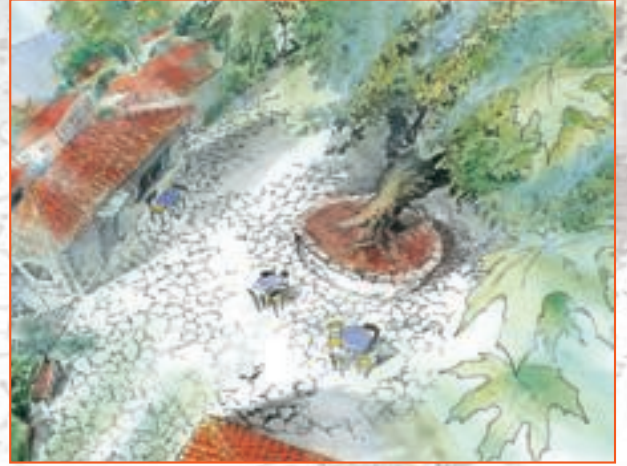
Dönmek istiyorum

[...] Dönmek istiyorum
Köyüme dönmek.
Komşunun kızına mektup yazıp
Dedelere tütün sardığım
Sazıma sımsıkı sarılıp
Aşk şarkıları bestelediğim
O günlere geri dönmek istiyorum (...)

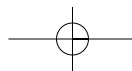
Benim köyümse bambaşka
Yolları tozlu, gölleri tuzlu
Paranın değeri yok köyümde
İnsanları dostun dostu.

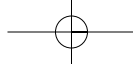
Bilir misin beyim!
Benim köyümde komşuya güvenir
Kilit vurmazlar evlere
Bir parça lokmayı
Bölüşürler birlikte
Kendileri yatmayıp
Döşek verirler misafire
Benim köyüm başkadır, bilir misin?

Benim köyümde bir koca çınar vardır
Bir de dev ayna
On sekizlik kızlarımız önce aynaya bakar
Sonra mendil asarlar çınara dilek tutup da [...]

Mustafa Çolak

Selam!

Günlerimi mi soruyorsunuz?
Günlerim geçiyor işte...
Ben İstanbul'un içinde,
Batı Trakya benim içimde
Özlemlerle yaşıyorum
Sarmaş dolaş bir biçimde...

Salahaddin Galip

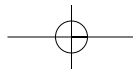
Toprak

Toprak
anam olurdu
cırcır böceklerinde ağustosun.
Toprak
sevgilim olurdu yakamozlarda
denizin
Toprak
hasretim olurdu
Şapçı pazarında
köylü kadınların bakışında

Şükran Raif
Şafak dergisi, Sayı 28

Sorular ve Alıştırmalar

4. Dört şairimizin, İbrahim Baltalı, Mustafa Çolak, Salahaddin Galip ve Şükran Raif'in memleket sevgisini dile getiren şiirlerini okuduk. Hepsinde 'özlem' seziliyor, hatta kimi durumlarda da açıkça dile getiriliyor. Bir şiirde 'özlem' daha eski bir kelime ile ifade ediliyor. Bulabildiniz mi?
5. Ozanlarımız memleketlerine (yani yaşadıkları bölgelere) çok bağlılar. Biri 'senin tutsağınım', öbürleri 'köyüme dönmek istiyorum', 'Batı Trakya benim içimde, özlemlerle yaşıyorum' ve 'Toprak hasretim olurdu' diyorlar. Bu ifadeleri şiirlerin içinde bulun. Sizce bu bağlılık, bu özlem, ve sevgi gençlerde de bulunur mu? Siz eski günlerinizi özlediniz mi?
6. 'Dönmek istiyorum' başlıklı şiirde şair köyü için 'benim köyüm başkadır' deyip köyündeki alışkanlıkları övmekte ve göklere çıkarmaktadır. Kuşkusuz her köyün kendine özgü özellikleri vardır. Ama şair bu şiirde aslında köyünü mü övüyor yoksa memleket özleminin kendisinde doğurduğu aşırı sevgiyi mi dile getiriyor? Bu sevgi, şairin köyünün hep iyi ve hoş yanlarını görmesine neden oluyor olmasın? Siz ne dersiniz? Hani, çocuklarını çok seven anneler de kendi çocuklarını dünyanın en güzel, en akıllı çocuğu diye görürler ya, onun gibi bir durum olmasın?

Dilimiz, Dilbilgimiz

Deyimler ve bir küçük araştırma

Bu derste iki deyim gördük: a) 'gözümde tütüyor' ve b) 'göklere çıkarmak'. Deyimler ilk bakışta dile getirdiklerinden çok farklı bir anlam taşırlar. Gözde 'tüten' bir şey yok aslında; demek istenen 'özlüyorum' fiilidir. 'Göklere çıkarmak' da uçurtma uçurtmak ya da füze ile bir şey fırlatmak demek değildir: 'övmek' demektir. Türkçe'de – bütün dillerde olduğu gibi – binlerce deyim vardır. Dilin bu zenginliğini bilmeyenler söylenenleri çok yanlış anlayabilirler. Örneğin, 'Meydan okuyorum' diyen birinin

okuma yazması olmamasını siz nasıl açıklarsınız?

Bu konuda size bir araştırma öneriyoruz. H. Millas'ın hazırladığı ve Papazisis yayınlarından çıkan Κατάλογος Κοινών Ελληνικών και Τουρκικών Λέξεων, Εκφράσεων και Παροιμιών (Ortak Türkçe ve Yunanca Kelimeler, Deyimler ve Atasözleri Listesi) adlı çalışmaya erişmeye çalışın. Ortak yüzlerce deyime bakın. Sös konusu bu çalışmanın önsözünü okuyun ve bu ortak deyimlerin nedenini bulmaya çalışın. Sınıfta bulduklarınızı tartışın.

*Miri (Makri) Hamami,
Aleksandrupoli*

Beşinci Ders

Memleket Sevgisi - Yurttaş Sevgisi

Memleket sevgisi yalnız özlemlerle yaşanmaz. Sevgimiz bazen çevremizin insanlarına da yönelir ve onlar için yararlı olmaya çalışırız. Ülkemize, çevremize, köyümüze yararlı olmak için çok çalışmamız ve başarılı olmamız da gerekebilir. Fedakârlıklarda bulunmamız gereklidir ama yeterli değildir. Yani iyi niyet yetmiyor, yetenekli olmamız da gerekiyor. Her alanda başarısız olan bir kimse memleketine ve sevdiği insanlara pek yararlı da olamıyor, maalesef. Tam tersine, çevresine yük de olabiliyor. Çevremizde başarılı insanların bulunması ise herkes için iyidir. Bunun için bir yurttaşımız bir alanda başarılı olunca sevinmemiz gerekir. Onun başarısı hepimizin başarısıdır.

Bu derste önce bir gazeteden bir haber okuyacağız. Sevindirici bir haber! Bir soydaşımızın başarısıyla ilgili. Sonra çevresindeki insanlara yardımcı olmak isteyen, bir şeyler vermek isteyen insanların şiirlerini okuyup, bunları tartışacak ve yorumlayacağız.

Yasemin Başarıdan Başarıya Koşuyor

Gümölcine’de yer alan Celal Bayar Azınlık Lisesi’ni birincilikle, 19,75 gibi rekor bir puanla birinci olarak bitiren Yasemin Eminoğlu (Hemetli Nahiye Başkanı Dr. Mehmet Eminoğlu’nun kızı) başarı basamaklarını tırmanmaya devam ediyor. Yasemin son olarak Yunanistan’da girdiği üniversite sınavlarında da şimdiye kadar erişilemeyen yükseklikte bir puan alarak bir rekora daha imza attı. Yasemin Yu-

nanistan genelinde yapılan sınavlarda 20 üzerinden 17,4 olarak erişilmesi güç bir rakama ulaştı.

Hatırlanacağı gibi bu yıl Yunanistan'da toplam 97.000 aday üniversite sınavlarına katıldı. Sınava katılan öğrencilerin %41,2'si 10 taban puanın altında kaldı ve üniversiteye giremediler. Ayrıca 12.500 öğrenci de 7'den aşağı puan aldı.

Yasemin Eminoğlu başarısını dersi derste öğrenmeye bağlıyor, ödevlerini zamanında yapmaya özen gösterdiğini ve sınav öncesi bilmediklerini öğretmenleriyle paylaştığını belirtiyor. Katıldığı kursların, özverili çalışmalarının büyük faydasını gördüğünü belirten Yasemin öğretmen ve öğrenci arkadaşlarını çok özleyeceğini de eklemekten edemiyor. Yasemin boş zamanlarında sinemaya gitmeyi, kitap okumayı, arkadaşlarıyla birlikte olmayı çok sevdiğini vurguluyor. Lise son sınıfta olan öğrencilere ise, derslere çok iyi çalışmalarını, sınavlarda stres yaşamamalarını, istedikleri bölümleri seçmelerini ve kararsız olmamalarını tavsiye ediyor. Yasemin, üniversite sınavında başarılı olmanın çok güzel bir duygu olduğunu ve bunu bütün arkadaşlarının yaşaması gerektiğini belirtiyor.

Yasemin Eminoğlu son olarak da, Selânik veya Dedeâğaç'ta tıp eğitimi almak istediğini belirtti. Yasemin Eminoğlu'na bizler de daha nice başarılar diliyoruz. Ayrıca Celal Bayar Lisesi öğretmenlerini de kutluyoruz. Yasemin'in bu başarısı ve azmi Celal Bayar Lisesi'nden de başarılı öğrenciler çıkabileceğini ispatlamıştır.

Rodop Rüzgârı,
2 Temmuz 2006

Okul

Üşenmeden bu çağda
 İyi işlet kafanı
 Işık varsa yolunda
 Değerlendir zamanı
 İlim irfan kaynağı
 Çok sevimli bir yerdir
 Dostuna yol gösteren
 Değerli bir fenerdir.
 O götürür insanı
 Adım adım ileri
 Hep orada yetişir
 İnsanlığın lideri
 Olgunlaşır okulda

Bilgilerin her türü
 İlerleme istersen
 Ona doğru hep yürü
 O yapıda atılır
 Her bilginin temeli
 Ona koşan kişinin
 Yükselmektir emeli
 Çok sevelim okulu
 Dertlerine koşalım
 Hiç yılmadan çalışıp
 Karanlığı aşalım.

Hüseyin Salihoğlu

Sorular ve Alıştırmalar

1. Gazete haberi bir başarıdan söz ediyor. Batı Trakya okuyucusu için, özellikle genç insanlar ve öğrenciler için böyle bir haberin nasıl etkisi olabilir? Sizce şu dört şıktan hangileri geçerli:
 - a) kıskanırlar,
 - b) hiç ilgi duymazlar,
 - c) moral ve umut verir,
 - d) örnek davranış sayılır.
2. Başarılı öğrencinin tavsiyelerini bir liste haline getiriniz.
3. 'Okul' başlıklı şiir de gençlere okulu ve okulda çalışmayı öneriyor. Bu şiire göre okul neler sağlıyor?
4. Bu şiir bize 'iyiyi', 'doğruyu', 'yararlı olanı' gösteriyor. Bu tür şiirlere (ve yazılara) 'didaktik' şiir denir. Bu kelimeyi sözlükte ve ansiklopedilerde araştırın ve didaktik şiir konusunda bilgi edinmeye çalışın.

Niçin Ağlamalı

Niçin ağlamalı ölümüne insanların?
Gönülden yaşamışlarsa insanca,
Seven gözlerle bakmışlarsa bu evrende,
An gibi dolaşmışlarsa gonca gonca ...

Niçin ağlamalı ölümüne insanların?
Çöl üstüne ağaç dikmişlerse,
Yorgun düşen bunca yanık yolcuya,
Bir parçacık gölge vermişlerse ...

Niçin ağlamalı ölümüne insanların?
Güzel işler başarmışlarsa, yaşadıkça,
Değer katmışlarsa buldukları değerlere,
Geri olanları yıkmışlarsa ...

Niçin ağlamalı ölümüne insanların?
Bilim yollarından geçmişlerse,
Karanlıklar ortasında parlayan,
Sanat pınarından içmişlerse...

Niçin ağlamalı ölümüne insanların?
Özgürlüğe yeni bir can vermişlerse,
Şu yıldızlı gök kubbenin altında,
İyi işler görüp ölmüşlerse...

İmam Kasım
*Feyyaz Sağlam, Batı Trakya/Yunanistan'da Çağdaş
Türk Edebiyatı*

Yağmur olsaydım eğer...

İmrenirdim yağmurlara
Yeryüzüne can verirler
Köylüyü güldürür
Kentliyi ağlatırlar
Yağmur olsaydım eğer
Bir anda her yere düşer
Ekmeğin nerden geldiğini
gösterirdim emeksizlere.

Refika Nâzım

Sorular ve Alıştırmalar

5. 'Niçin ağlamalı?' sorusu iki anlama geliyor: 'Neden ağlamamız gerekiyor?' ve 'Neden ağlayacakmışız? Ağlamak gerekmiyor!'. Sizce ozan hangi anlamda kullanıyor soruyu?
6. 'İyi işler görmekten' söz ediyor ozan. Ozana göre hangileridir bu iyi işler? Siz bu görüşe katılıyor musunuz? Başka iyi işler geliyor mu aklınıza?
7. Refika Nâzım'ın şiiri bir bakıma anlaşılması daha zor. Sanki insanlara bir şeyler vermek istemiyor, daha çok onlara 'bilgi' vermek istiyor. Bir Çin atasözü de, 'yoksula balık verme, balık tutmasını öğret' der. Bu konuyu sınıfta tartışınız.

Dilimiz, Dilbilgimiz

Konuşma ve yazıda farklılaşmalar

Konuşurken çok doğal olarak ve bazı eğilimlere uyarak bazı kelimeleri yeni bir biçimde söyleriz. Ama bu kelimelerin yazılışı eski hallerini korur. Bunu bilmekte yarar vardır. Ama iyisi mi, örnekler verelim. Önce ne dediğimizi, sonra da yazılışın nasıl olduğunu (nasıl olması gerektiğini) gösteriyoruz.

y'nin sönmesi: söylemek – söylemek, öle – öyle, böle – böyle

iki sesli arasında y'nin erimesi: büük – büyük, ii – iyi, peki – pek iyi

daha geniş büzülmeler: abi – ağabey, abicim – ağabeyciğim, almicam – almayacağım, yazmim – yazmayayım,

Senli benli konuşmalarda: Ge buraya – gel buraya

h'nin düşmesi: hastane – hastahane, postane – postahane, eczane – eczahane, bu daa paalı – bu daha pahalı

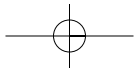
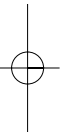
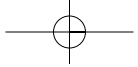
Yazı yazarken dikkatli olmalıyız. Her zaman konuştuğumuz gibi yazmayız, yazmamalıyız. 'Keat' diye yazmamalıyız, doğrusu 'kâğıt'tır. 'Gelmicem' yazmak doğru değildir, doğrusu 'gelmeyeceğim'dir. Bir kelimenin doğru yazılışını imla kılavuzlarında, yazım kılavuzlarında bulabiliriz. Türkçe'yi doğru kullanmak ve hele yazmak isteyenler yanlarında böyle bir kılavuz bulundurmalarıdır. Bu kılavuzlar konusu Dokuzuncu Ders'te de ele alınmaktadır.

*Menetrler Köyü
İlkokulu, Rodopi*

Saat Kulesi, Ksanti

Altıncı Ders

Sorunlar -Eğitim

İlk derslerimiz iyimser bir dünyayı yansıttı. Yeni ve umut dolu bir başlangıçtan ve sevgiden söz ettik. Evdeki aile içi sevgiyi, okuldaki öğretene ile öğrenen arasında gelişen sevgiyi ve memleket sevgisini işledik. Özlemi ve insan sevgisini gördük. Ama maalesef dünyamız ve çevremizde her şey öyle toz pembe değil, sorunlar ve sıkıntılar da var. Yaşamın hoş olmayan yanlarını edebiyatımız, gazete ve dergilerimiz dile getirir. Derslerimizde bunları da göreceğiz, okuyacağız. Hem yaşamın pek hoş olmayan ama gerçek olan bir yanını da öğrenmek, hem de sorunlarımızı öğrenip onları halletmeye yönelmemiz için...

Bu ve bunu izleyen iki derste, Batı Trakya Azınlığı'nın sorunlarından söz eden metinlere ve şiirlere yer veriliyor. 'Eğitim' sorunlardan bir tanesi. Önce bir gazete yazısını okuyacağız. Sonra bir şiirde azınlığın ozan tarafından nasıl anlaşıldığını okuyacağız.

Gençlerin Penceresinden Batı Trakya'ya Bakış

İşte gençler, işte görüşleri... Genç Akademisyenler Topluluğu'nun (G.A.T.) Başkanı Erdal Hüseyin: Batı Trakya Azınlığı Yüksek Tahsilliler Derneği çatısı altında faaliyet gösteren G.A.T.'nin başkanı Erdal Hüseyin söze şöyle başlıyor: 'Sorunlar deyince sayılabilecek o kadar çok konu var ki, bunların hepsini anlatmaya zaman yetmez. Fakat bütün bu sorunların temeli bana göre eğitim.' Gençlerin çoğunun yetersiz eğitim sonucu okuldan uzaklaştığını söyleyen Erdal Hüseyin, bunun genelde ilkokuldan ortaokula geçiş döneminde olduğunu anlatıyor. G.A.T Başkanı'nın azınlık eğitimi konusun-

daki önerileri ise gerçekten kayda değer. Erdal Hüseyin, 'Yeterli seviyede temel eğitimini alamamış bir ilkokul öğrencisi, orta öğretime geldiğinde derslerindeki başarısızlık ve ailelerin duyarsızlığı sonucu okuldan uzaklaşıyor. Bunun başlıca sebepleri ilkokullardaki eğitimin çok düşük olması ve azınlık anaokullarının olmaması diye düşünüyorum.' [...] Erdal Hüseyin kütüphane eksikliğine de değiniyor. [...] Kütüphanelerin yetersiz olduğuna değinen G.A.T Başkanı, 'Her bölgeye kütüphaneler açılması ve gençliğin okumaya yönlendirilmesi gerektiğini düşünüyorum.' diye ekliyor. [...]

Genç avukat Emre Ahmet: Emre Ahmet öğrencilik hayatına çok yakında veda etmiş ve meslek hayatına geçtiğimiz aylarda başlamış olan genç avukatlarımızdan. Emre Ahmet, 'Şu sorun en önemli sorundur demek aslında pek kolay değil. En önemli sorunlar belki sıralanabilir.' diyerek söze başlıyor. Azınlık eğitimdeki sorunun toplum için önemine vurgu yapan Emre Ahmet sözlerine 'Türkçe'yi de, Yunanca'yı da iyi öğrenemediğimiz bir gerçek. Her şeyden önce Türkçe çok önemli. Türkçe'yi çok iyi konuşmalı ve bilmeliyiz. Özellikle de bizim gibi toplumlar. İnsan rüyalarını bile ana dilinde görür. Kendi diliyle düşünür. Eğer Türkçe düşünemiyorsan, o zaman kimlik olgusunda sorunlar olur. Kimliğin oturması açısından, öz kültürün korunması açısından Türkçe çok önemli. Ama öte yandan Yunanca da çok önemli. Eğer yaşadığın ülkenin dilini bilmiyorsan o zaman hiçbir derdini yeterince anlatamazsın. Öz kültürümüzü kaybetmeden, Türkçe'mizi en iyi şekilde öğrenerek aynı zamanda Yunanca'yı da en güzel şekilde öğrenebileceğimiz bir eğitim sistemi yaratmamız gerekiyor.' Emre Ahmet, Türk azınlığın kendini Yunan kamuoyuna anlatabilmesi için de iyi Yunanca bilmesinin şart olduğuna dikkat çekiyor.

Ozan Ahmetoğlu
Gündem Gazetesi, 13 Nisan 2007

Azınlık

Azınlık
Hudutta bir yolcu
Asmalık'ta istımlâk edilen bir tarla
Yeni Cami'ye giren bir cemaattir
Azınlık
Yasak dağ bölgesinde
Yürekleri salt coşkuyla dolu
Keder dolu gözlerdir
Azınlık
Yarısı kopmuş bir minare
Almanya'da bir işçi
İzmir'de Ege'ye bakan bir gelin
Ve Rumeli türküleri dinleyen ninemdir
Azınlık
Her şeyden habersiz gülümseyen Neslihan
Ve geleceğine ağlayan Emine'dir
Azınlık
Rodoplara başını dayamış bir sevgili
Şehirden kopup gelen sımsıcak bir Türkçe'dir
Azınlık
Tütün tarlalarında yıpranan
Anlamsız bir tohum değil
Kendisiyle büyüyen bir düşüncedir

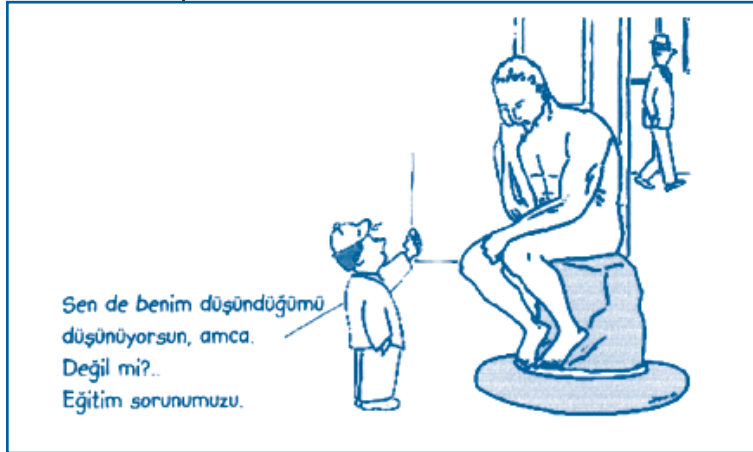
Rahmi Ali

Sorular ve Alıştırmalar

1. Yukarıdaki gazete metninde eğitim sorunu vurgulanıyor. İki temel noktaya ve soruna değiniliyor. Kendi kelimelerinizle kısa bir-iki paragraf yazarak bu iki sorunu özetleyiniz.

2. Tanıdıklarınızdan okulu terk edenler var mı? Bu çocuklar okulu neden terk ettiklerini size söylediler mi? Sizce okulu terk eden bir öğrenci bunu neden yapar?

3. Siz kendi Yunanca'nızdan memnun musunuz? Daha iyi Türkçe ve Yunanca öğrenmek için sizce ne yapılmalı?

4. Rahmi Ali şiirinde azınlığı tanımlar (tarif eder) gibidir. Bir liste

yapınız ve bu şiirde sözü edilen ve 'sorun' sayılan durumları yazınız. Bu listeye başka sorunlar da katabiliyor musunuz?

5. Şiirde okuduğunuz 'Azınlık ...kendisiyle büyüyen bir düşüncedir' sözü ne anlama geliyor?Bunu öğretmeninizle sınıfta tartışınız.

6. Yukarıda bir karikatür görüyorsunuz. Düşünen adam heykelini kim yapmıştır? Bu konuyu araştırınız ve bu heykeltıraş konusunda bilgi edinmeye çalışınız. Öğretmeniniz size bir ansiklopediyi nasıl kullanacağınızı da bu vesile ile öğretecektir.

Hakan Mümin'in yorumu (Azınlıkça Dergisi, Haziran 2007)

Dilimiz, Dilbilgimiz

Metin (ve yazı) türlerinin çeşitliliği

Metin ve yazı türleri pek çoktur. Metinler, en geniş anlamlarıyla ele alındığında yazılı metinler, görsel metinler ve işitilen metinler olarak üçe ayrılırlar. Bu kitapta yazılı metinlere ağırlık verilmektedir.

Yazılı metinler de büyük çeşitlilik sergiler: Örneğin, edebiyat metinleri (roman, şiir vb. gibi), bilimsel metinler (fizik, tarih vb. gibi), iletişim alanındaki metinler (gazete, dergi yazıları, yani makaleler, röportajlar, haberler, reklam yazıları, ilanlar vb. gibi). Bu kitabımızda edebiyat yazılarıyla gazete ve dergi yazılarına ağırlık verilmiştir. Edebiyat da çok büyük bir çeşitlilik sergiler. Şiir, roman, kısa hikaye (öykü), piyes, eleştiri yazısı, masal gibi

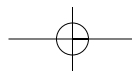
türlerini hepimiz duymuş ve tanımış olmalısınız. Edebiyat metinlerini, düz yazı (nesir) ve şiir diye iki büyük gruba da ayırabiliriz.

Ama her bir tür de yeniden başka türlere ayrılabilir. Örneğin romanı ele alalım. Romanların yanı sıra çocuk romanlarını da unutmamalıyız. Büyükler için yazılan romanlar da, macera romanları, polisiye romanlar, tarihi romanlar gibi türlere de ayrılabilirler.

Bu derste bir düzyazı (nesir) ve bir şiir görüyoruz. Bu kitabın çeşitli derslerinde farklı düzyazılar göreceğiz. Yukarıdaki şiir ve düzyazı benzer konuları işlemektedirler. Sizce şiirlerle düzyazı hangi açıdan farklılıklar sergilemektedirler? Arkadaşlarınızla (ve sınıfta) bunu tartışın.

*Evrenos Bey
İmaretî,
Komotini*

Yedinci Ders

Tütün

Tütün Batı Trakya'da önemlidir. Halkın önemli bir bölümü geçimini tütün üretiminden sağlamaktadır. Tütünü işlemek zordur. Ama pazarlaması, yani satılması ve elden çıkarılması da hiç kolay değildir. Bu konuda aşağıda bir yazı okuyacaksınız. Tütüncülerden söz eden iki de şiir var bu dersimizde.

Tütüncü Çıkmazda

Batı Trakya çapında yaptığımız görüşmelerde çiftçilerimizin endişeli olduğu gözlemlendi. Tütüncülerimiz durumdan hiç de memnun değil. Tütünlerinin yine düşük fiyattan alındığını ifade eden soydaşlarımız, emeklerinin bu yıl da boşa gittiğini ve tütüncülüğün Batı Trakya'da artık bitmek üzere olduğunu altını çiziyorlar.*

Soydaş tütün üreticileri, gençlerin tütün veya tarımla artık uğraşmadıklarını ve iş bulmak için ya ülke dışına ya da büyük şehirlere göç ettiklerini, Batı Trakya dışında yaşamak zorunda kalmaya zorlandıklarını belirtiyorlar. [...]

** Bu yazıyı okumadan aşağıdaki açıklamayı okumakta yarar vardır.*

Bu yazıda belki anlamadığınız üç kavram var: a) Tütünün düşük fiyatı, b) AB ve c) sübvansiyon. Bunları açıklayalım.

- Devlet tütünü belli bir fiyattan satın alıyor. Bu fiyat yüksekse çiftçi memnundur, düşükse tütünle uğraşanlar zordadır demektir.*
- Ama devlet, verdiği parayı AB'ye (yani üyesi olduğu Avrupa Birliği'ne) danışarak kararlaştırmaktadır. AB'nin politikasına göre tütün fiyatı (ve birçok başka ürünün fiyatı) arz ve talebe göre, başka türlü söylersek 'piyasa fiyatına' göre olmalıdır. Yani bir ürüne piyasa değerinden fazla fiyat biçilmemelidir. (Arz ve talebi ve piyasa fiyatını öğretmeniz açıklayacaktır.)*
- Eğer fiyatlar piyasa değerinin üzerinden satın alınırsa buna 'sübvansiyon' denir. Yani 'fazla' para veriliyor demektir. AB politikasına göre – yazıda da bu söylenmekte – 2009-2013 yılları arasında sübvansiyon azalacak ve sonunda hiç olmayacak.*

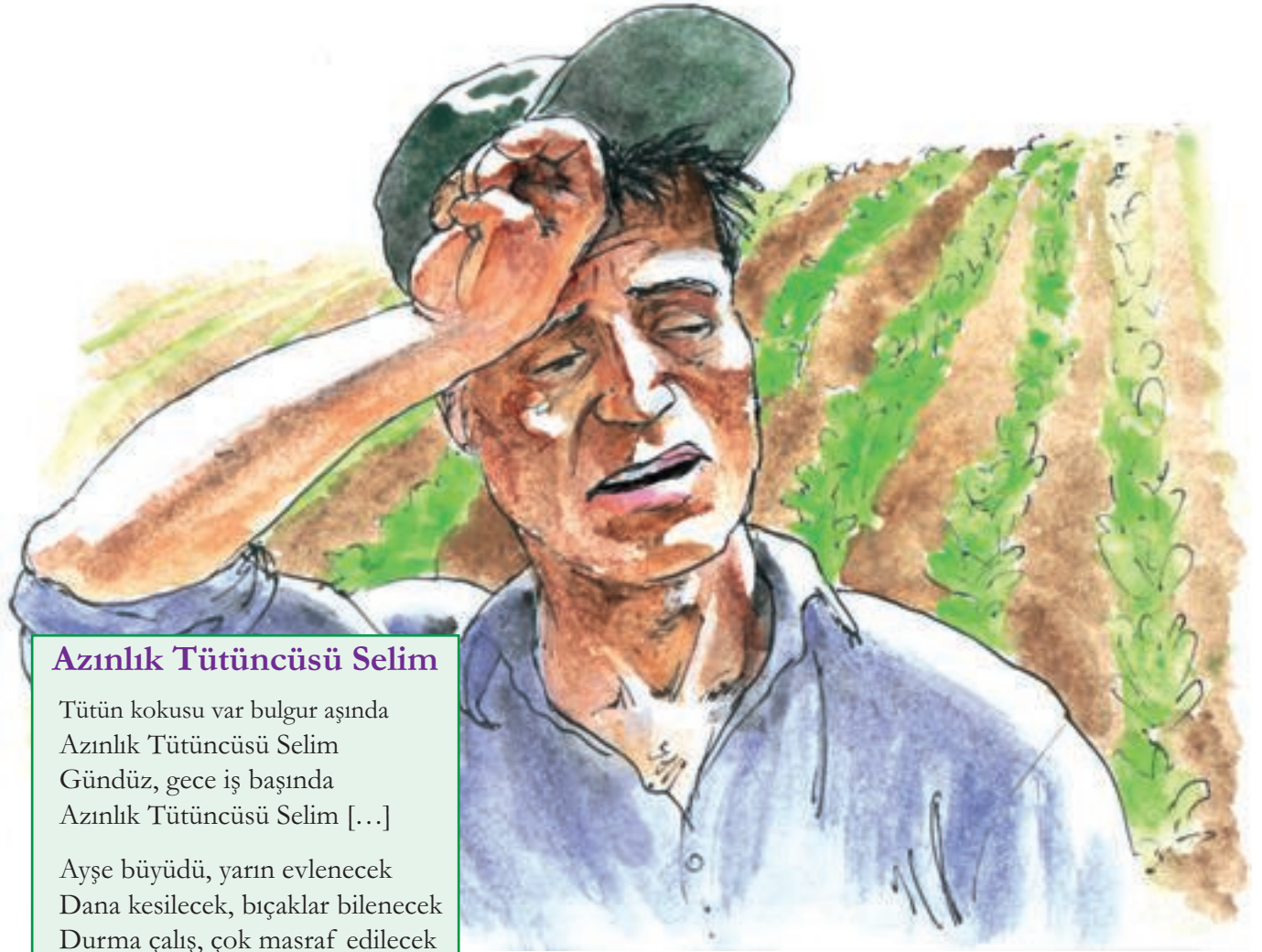

Diğer taraftan, AB'nin tütüne verdiği sübvansiyonlar gelecekte azaltmayı planlıyor olması, tütüncülükle uğraşp başka geçim kaynağı olmayanlara ciddi bir sorun oluşturuyor. AB'nin 2004 reformu ile uygulamaya koyduğu tütün politikası çerçevesinde duyurulan yeni uygulamaya göre, tütün üreticileri 2009 yılına kadar AB sübvansiyonlarından tam olarak istifade edebilecek. 2009-2013 yılları arasında ise eskiden ödenen sübvansiyonların sadece yüzde 50'si alınabilecektir. AB'nin bu yöndeki desteğinin 2013'ten sonra durdurulması hedefleniyor.

Millet gazetesi, 10 Mayıs 2007

Sorular ve Alıştırmalar

1. Bu yazıyı anladınız mı? Anlamadınızsa öğretmeniniz ile tartışınız ve sözü edilen sorunları anlamaya çalışınız. AB, neden sübvansiyonu azaltıyor? Bu politikası Avrupa Birliği halkları tarafından neden yararlı sayılıyor? Bu sorunun yanıtını AB politikalarını destekleyen birilerine sorunuz. AB ilk bakışta zararlı gibi görünen bir politikayı neden – hangi anlayışla – savunuyor?
2. Bu yazıda gençlerin artık tütün ve başka tarım işleriyle uğraşmadıklarını ve büyük şehirlere ya da yurt dışına gittiklerini okuyoruz. Bu gelişme ile yukarıda sözü edilen 'sübvansiyon' politikası arasındaki ilişkiyi sınıfta konuşunuz. Bu gelişme, yani tarımda çalışmadan başka çalışma alanlarına geçiş, yalnız Batı Trakya'da mı yaşanıyor? Başka ülkelerde durum nasıldır?
3. Batı Trakya'da gözlenen değişiklikler, Yunanistan'ın AB üyesi olmasıyla ilişkilidir. Yapılanlar yalnız devlet politikası değil, AB politikasıdır. Bu politikaların iyi ya da kötü (yararlı ya da zararlı) olduklarını anlamamız için 'kısa süreli' ve 'uzun süreli' düşünmemiz gerekiyor. Bu iki terimi de sınıfta öğretmenimize sorunuz ve anlamaya çalışınız. Şimdilik yaşamınızdan yola çıkarak 'kısa ve uzun süreli' çıkara (menfaate) bir örnek verelim. Kısa sürede 'mutluluk' okula gitmemek ve arkadaşlarımızla oynamaktır. Ama uzun sürede bu bizi cahil ve sonunda mutsuz kılabilir. Bunun için şimdilik bir 'fedakârlık' yapıp okulda çalışıyoruz ve yarınlar için (yani, uzun sürede) daha güzel günlere hazırlanıyoruz.

Azınlık Tütüncüsü Selim

Tütün kokusu var bulgur aşında
Azınlık Tütüncüsü Selim
Gündüz, gece iş başında
Azınlık Tütüncüsü Selim [...]

Ayşe büyüdü, yarın evlenecek
Dana kesilecek, bıçaklar bilenecek
Durma çalış, çok masraf edilecek
Azınlık Tütüncüsü Selim

Mehmet de askere gidecek
Fidan boyuna yeşil elbise giyecek
Tam bir yıl hazır yiyecek
Azınlık Tütüncüsü Selim [...]

Hüseyin Mazlum
Cumhuriyet Gazetesi, 12 Nisan 2007

Kavak Dallarına Asılı Umutlar

[...] Bir kıpırtıdır geleceğe
Gözbebeklerinde yanan
Gecenin sıcaklığında
Tarlasının ortasında
Terini siler
Oldum olası bu Trakyalı

Araşır durur kiraz dallarında
Tütün yapraklarında harman
yerinde
Geçen ne ki eline
Ekşimiş katran
Ağız dolusu toz
Bir avuç umut
İnanır durur buna
Oldum olası bu Trakyalı [...]

Bu bir tas ki içinde
İçilmiş çorba
İçilmiş umut
İçilmiş kan
İçilmiş yaşam
Ne araştırır durur
Kaşağıyla bilmem ki
Oldum olası bu Trakyalı

Hüseyin Mahmutoğlu

*Feyyaz Sağlam, Batı Trakya/ Yunanistan'da
Çağdaş Türk Edebiyatı Antolojisi, 1990*

Sorular ve Alıştırmalar

4. Tütünden, tütün işçisinden, Trakyalıdan söz eden iki şiir okudunuz. Bu şiirlerde, yaşanan sorunlar dile getiriliyor. Birinci şiirde Trakyalının sıkıntılı yaşamı ve umudu da dile getiriliyor. İkinci şiirde yeniden sıkıntılar ve yaşanması kaçınılmaz olan durumlar (evlilik, askerlik gibi). Bu şiirlerde ozanların soydaşlarına karşı duydukları yakınlığı, ilgiyi, sevgiyi görüyoruz.

Bu şiirlerle yukarıdaki gazete yazısını kıyaslayın. Şiir demek istediğini somut resimler ve görüntüler çizerek vermektedir. Örneğin, 'terini siler' diyor. Adam çok yoruluyor demiyor! Biz ise bu 'resimden' kendi sonuçlarımızı çıkarmaktayız. Bu şiirlerde bu tür anlamlı 'resimleri' bulmaya çalışın.

Dilimiz, Dilbilgimiz

Doğru ve güzel yazmak – paragraf

Yazarken doğru ve anlaşılır yazmak yalnız daha iyi iletişim kurmak için gerekli değildir, biraz da görgü ve saygı meselesidir. Birilerinin okuyacağı cümleyi ya da bir paragrafı el yazısı ile yazarken, birilerinin de bunu okuyacağını hep aklımızda tutmalıyız. Okunanın anlaşılır olması için en başta harflerimizin okunuyor olması şarttır. Yalnız bizim okuyacağımız ya da birilerinin ter dökerek okuyabileceği metinler oluşturmak ne yararlı bir yaklaşımdır ne de saygı gösteren bir yaklaşım. Birilerini yazımızı okuması için sıkıntıya sokmaya pek hakkımız yoktur.

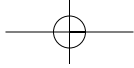
El yazımının çok da güzel olması şart değildir. Bu güzel yazıya 'kaligrafi' de denir; ama bu sanatsal yazı aslında bir sanattır ve herkeste bu yetenek yoktur. Buna karşılık el yazımının okunabiliyor olması bambaşka bir konudur: bu hem olanaklıdır hem de zor değildir. Dikkatli ve ağır ağır yazmakla bu sağlanabilir. Yeter ki böyle bir yazının gereğine kendimiz inanalım.

Bunun dışında yazacaklarımızın anlamlı olması için başka şeylere de dikkat etmemiz gerekiyor. Uzun bir yazı yazacağımız zaman paragraflar kullanmalıyız örneğin. Paragraflar ile düşüncelerimizi ve iletmek istediklerimizi düzene sokarız, belli bir sırayla yazıya geçirip, iletmek istediğimizi daha anlaşılır kılarız. Her paragraf temel bir görüşü dile getirir ve her cümle o paragrafın içinde o temel görüşü açıklar. Örneğin şimdi okuduğunuz yazı genel olarak 'doğru yazı' ile ilgilidir ama bu okuduğunuz paragraf 'paragraf' konusundadır. Yukarıdaki birinci paragraf ise genel olarak doğru ve güzel yazıya, ikinci paragraf ise okunabilir yazının olanaklı olduğu konusundadır. Bu üç konunun üç ayrı paragrafa ayrılması düşüncelerimizi daha sistematik şekle sokmakta ve okumada kolaylık sağlamaktadır.

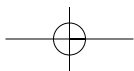
Genellikle paragrafın başında, ilk cümlelerle temel düşünce dile getirilir. Sonra temel düşünce açıklanır, geçerliliği kanıtlanır ya da daha etraflıca anlatılır, sona doğru da temel düşünce daha etraflı bir biçimde yazılır. Herkesin bildiği gibi her paragraf öteki paragraflardan hemen görüleceği gibi ayrılır. İlk cümle 'satır başı' olarak yazılır; yani öteki satırlara göre daha 'içeride' yazılır. Eğer bilgisayarda yazıyorsak paragrafları birbirinden bir boşluk bırakarak da ayırabiliriz.

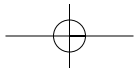
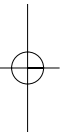
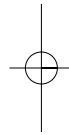
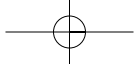
Bir paragraftan bir sonrasına geçişler de belli bir biçimde yapılır. İkinci paragraf bir öncesinin devamı olduğunu belli eden bir cümle ile başlamasından yarar vardır. Örneğin, yukarıdaki son iki paragrafa baktığınızda biri 'sistematik' yazıdan söz etmekle son bulmakta, bir sonraki ise 'temel düşüncenin' nasıl kullanıldığını göstererek paragraflar arasında anlaşılır bir geçiş sağlamaktadır. Bazen yeni bir paragrafa 'Bundan dolayı', 'Yani', 'Aynı şekilde', 'Ama', 'Bunun dışında', 'Örneğin', 'Doğal olarak', 'Gerçekten', 'Başka türlü söylersek', 'Sonuç olarak' gibi sözlerle başlayabiliriz.

Bazen de belli bir konuyu dile getiren paragrafları başka bir konuyu ele alan paragraftan ya da paragraflar grubundan satır atlanarak ayırmak alışlagelmiştir. Örneğin, yukarıda, genel olarak yazıdan söz eden ilk iki paragraf, genel olarak paragraftan söz eden son dört paragraftan satır atlanarak ayrılmıştır. Yani dersimizde vurgulamak istediğimiz, yazı yazdığımızda, dikkatli, sistemli, bilgilerle donanımlı olarak yazmamızın yararlı olacağıdır: hem söylemek istediğimiz daha iyi anlaşılır olacak, hem de okuyucu sıkıntıya girmeyecektir. Bunun için paragraflarımıza dikkat etmemizin ötesinde İkinci Ders'te gösterdiğimiz imla işaretlerinde dikkat edilmelidir.

Domruköy (Dokos) İlkokulu, Rodopi

Sekizinci Ders

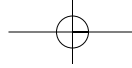
Uzağımızdaki Sorunlar - ya da Ötekilerin Sıkıntıları

Biz insanlar sık sık kendi dertlerimizle uğraşır, başka yerlerde, başka insanların da benzer sıkıntılar içinde olduklarına dikkat etmeyiz. Hatta bazen bu başka insanlar bizden çok daha kötü durumda olabilir. Ama birçok kimse de bizim yanı başımızda olup da dikkat etmediğimiz, ya da çok uzağımızda olup da varlığından bile haberdar olmadığımız insanları unutmazlar. Onlara yardımcı olmaya çalışırlar. Bu davranış, dar çevremizi de aşan bir sevgi gösterisidir. Aşağıda çok daha genel ekonomik (daha doğrusu yoksullukla ilgili) sorunları ele alan bir anı ve iki şiir okuyacaksınız. Bizim uzağımızda bulunan bu 'öteki' yoksul ve sıkıntıda olan insanlardan söz eden metinleri hele bir okuyun, sonra da konuşalım bu metinleri.

Çıplak Dilenci Çocuklar

Kar, buralarda sürpriz yapmayı çok sever. Herkes sıcacık yatağında uyurken o, gece boyu yağar. Sabah bir de bakmışsınız ki her taraf bembeyaz. Hele bir de erken uyanıp dışarıya bakarsanız, o bembeyaz pamuk yığınının üzerinde kedilerin küçük ayaklarından başka iz bulamazsınız. [...]

Bir yıl önce, yine böyle bir sabahıtı. Karın iz düşmemiş halini görmek için biraz geç kalmıştım ama, kelebek gibi uçuşan, rüzgârda balerinler gibi dans eden o kar tanelerini seyretmek içimi kıpır kıpır etmişti. Sokakta bir sürü çocuk vardı. Bereleri, atkıları, eldivenleri ile ne kadar da şirindiler. O rengârenk

yünler içinde birer yumağı andırıyorlardı. [...] Manzara gerçekten çok hoştu.

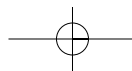
İçimden bir ses beni ikna etmeye çalışıyor, 'Haydi, ne duruyorsun? Dışarıya çık. O çocuklar gibi koş, karların üzerine atla, burnunu hissedemeyinceye kadar kartopu oyna!' diye haykırıyordu. Aslında haykırmasına da gerek yoktu. Ben zaten bunun için can atıyordum. Sanki o küçücük çocukları kıskanmışçasına ben de beremi, eldivenlerimi, atkımı alıp kendimi sokağa attım. Dış kapıyı açtığımda, aslında soğuk zannettiğim apartmanın ne kadarda sıcak olduğunu anladım. Kapıyı açar açmaz, rüzgâr yüzüme bir tokat indirmişti.

Sahilde yürümeye karar verdim. [...] Etraftaki insanlar kardan adama benziyorlardı. Ben de! Atkımın arkasına sakladığım dudaklarımla hem bu halimize gülüyor, hem de çılgınca esen rüzgârdan, deli soğuktan kendimi korumaya çalışıyordum. [...] Sahilde oldukça uzun bir yürüyüşten sonra, burnumdaki soğuğun yavaş yavaş vücuduma da yayıldığını hissettim. Ve arka sokaklardan eve dönmeye karar verdim. Kar da biraz yavaşlamıştı zaten. Kalabalık caddeyi bir an önce aşmak için adımlarımı daha da hızlandırdım. Ama birden donakaldım. Kaldırımın kenarında biri dokuz-on yaşlarında, diğeri ise en çok altı yaşında iki çocuk oturuyordu. O anda etraftaki tüm kalabalık gözümünden silindi. Sadece o iki çocuğa bakıyordum.

İkisi de erkekti ve saçları kısacık kesilmişti. Uzun kollu birer kazak ve altına şort (!) giymişlerdi. İki-sinde de iç çamaşırı yoktu. Ayaklarında ne çorap, ne de ayakkabı... Küçük çocuğun o minicik omuzu, kazağın yakasını kavrayamamıştı. Omuzunun biri açıktı. Eline sıkıştırılmış bir yudum ekmeği, titreyen çenesi kopartamıyordu. Yanındaki ağabeyi (!) ise elini açmış, para bekliyordu. Ama ağzını açıp kendisine öğretilenleri söyleyemiyordu. Titriyordu çünkü.[...]

İkisine de birer paket bisküvi aldım. Gözleri parladı. Yanlarına çömelip paketin birini açtım. Başlarını hafifçe okşadım. Ama yanlarında daha fazla kalamadım. İçim parçalanmıştı. Eve dönerken içimde bir sürü duyguyla savaşıyordum. Acıma, nefret, kin, şaşkınlık...

Sema Salihoğlu
Bir anı - Şafak Dergisi, Mayıs-Haziran 1994

Rodop Günlüğü

Doğar mavi bir gün şafak sonrası Rodoplar'da
Yeşil tütün yapraklarının fisiltısıyla
Dans eder yoksulluğun çıplaklığı
Sabahtan akşama kadar durmaksızın
Ana-babanın katran ellerinde

Akşam olur estirirsin o saf yelini
Kara bulutlar ardından gönlünce
Eteklerinde hissedilir o hoş kokun
En güzel bahar havasında
Serinler ana-babanın yorgunluğu

Gelince gecenin ortasına
Hüzünlenir Karlık'ta buzlu yosunlar
Cehennemsi alevler içinde
Gündüzler piç kurusudur rüyaların
Ana-baba bunun farkında olmasa bile

Hakan Mümin

Hür Çocuk

Hür doğdu çocuğum
Bilmeden dünyanın çocuklarını
Öğrenince şaştı olana
Sarı, beyaz, siyahı
İrk, dil, din, mezhep derken,
Yedi onları politika çıkmazı

Hüseyin Alibabaoğlu

Sorular ve Alıştırmalar

1. Dilenci çocukları anlatan anı yazısında yazar, sonunda, bu çocuklara ne kadar yardım edebildi? Onlara bisküvi almış olması kuşkusuz yararlı ve güzel bir hareket. Ama onların sorunlarını – ‘uzun süredeki’ sorunlarını - çözebildi mi?
2. Bu tür sorunlar – yani dilenen çocuklar sorunu – büyük ekonomik sıkıntılar, adaletsizlikler ve toplumsal dengesizlikler sorunudur. ‘Toplumsal sorun’ nedir? Kişisel sorunlardan farkı nedir? Bunu sınıfta tartışmaya çalışın. Burada kısaca, kişisel sorunların çevremizden oldukça bağımsız olduklarını, oysa toplumsal sorunların ‘bizden’ değil çevremizin durumdan kaynaklandığını söyleyelim.
3. ‘Rodop Günlüğü’ adlı şiirde ‘Rodoplar’da tütün yapraklarının fısıltısıyla dans eder yoksulluktan’ söz ediliyor. ‘Hür Çocuk’ adlı şiirde ise ‘Hür doğdu çocuğum bilmeden dünyanın çocuklarını’ deniliyor. Her iki durumda da bizden değil, ‘öteki’ insanlar var bu şiirlerde. Özellikle ikinci şiirde, sarı, beyaz, siyah olan ve ırk, dil, din farkı olan çocuklar var. İnsanları ten rengine ya da diline ve dinine göre ayıran ve kötü davranan kimselere ‘ırkçı’ denir. Çevrenizde ırkçı sayılacak kimseler gördünüz mü? İrkçılığı sınıfta konuşunuz.

Dilimiz, Dilbilgimiz

Kelimeler ve İşleyişleri

Kelimeler, işleyişleri, yani söz içinde üstlendikleri roller açısından sekiz farklı biçimde çıkar karşımıza.

1. İsim, ad: Gerçek ya da hayali bir varlığın adıdır.
Örnek: Ahmet, istek, ağaç.
2. Sıfat: Bir varlığı (ismi) açıklayan, belirten kelimedir. Örnek: güzel, üç.
3. Zamir: Bir ismin yerini tutan kelimedir.
Örnek: ben, bu.
4. Zarf: Durum ve hal bildirir.
Örnek: dışarıya, pek, şimdi.
5. Takı: İsimlerle birlikte kullanılan bir ilişkiyi gösterirler. Örnek: ...için, ...dolayı.
6. Bağlaç: Kelime ve cümleleri birbirine bağlar.
Örnek: ancak, ile, oysa, da.
7. Ünlem: Hayret, seslenme kelimeleridir.
Örnek: Oh!, Hey!, Yazık!
8. Fiil: Bir oluşu ya da hareketi bildiren kelimedir.
Örnek: geliyorum, oluyor.

Aşağıdaki derslerde bunların bir kısmı, ve özellikle karışıklık ve zorluklar içerenler ele alınacaktır. Burada sığara kısaca değinilecektir.

Sıfatlar iki türlü olabilir. Kimileri bir nesnenin (varlığın, ismin) ne tür olduğunu anlatır. Yukarıdaki derste 'çıplak' çocuklardan söz edilmektedir. 'Çıplak' kelimesi bir sıfattır (vasıflama yada niteleme sıfatı). İlk paragrafta gördüğümüz 'sıcacık', 'bembeyaz', 'küçük' kelimeler de öyle. Bunlar 'yatağın', 'her tarafın' ve 'ayakların' nasıl olduğunu gösteren kelimelerdir.

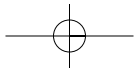
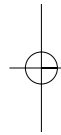
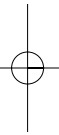
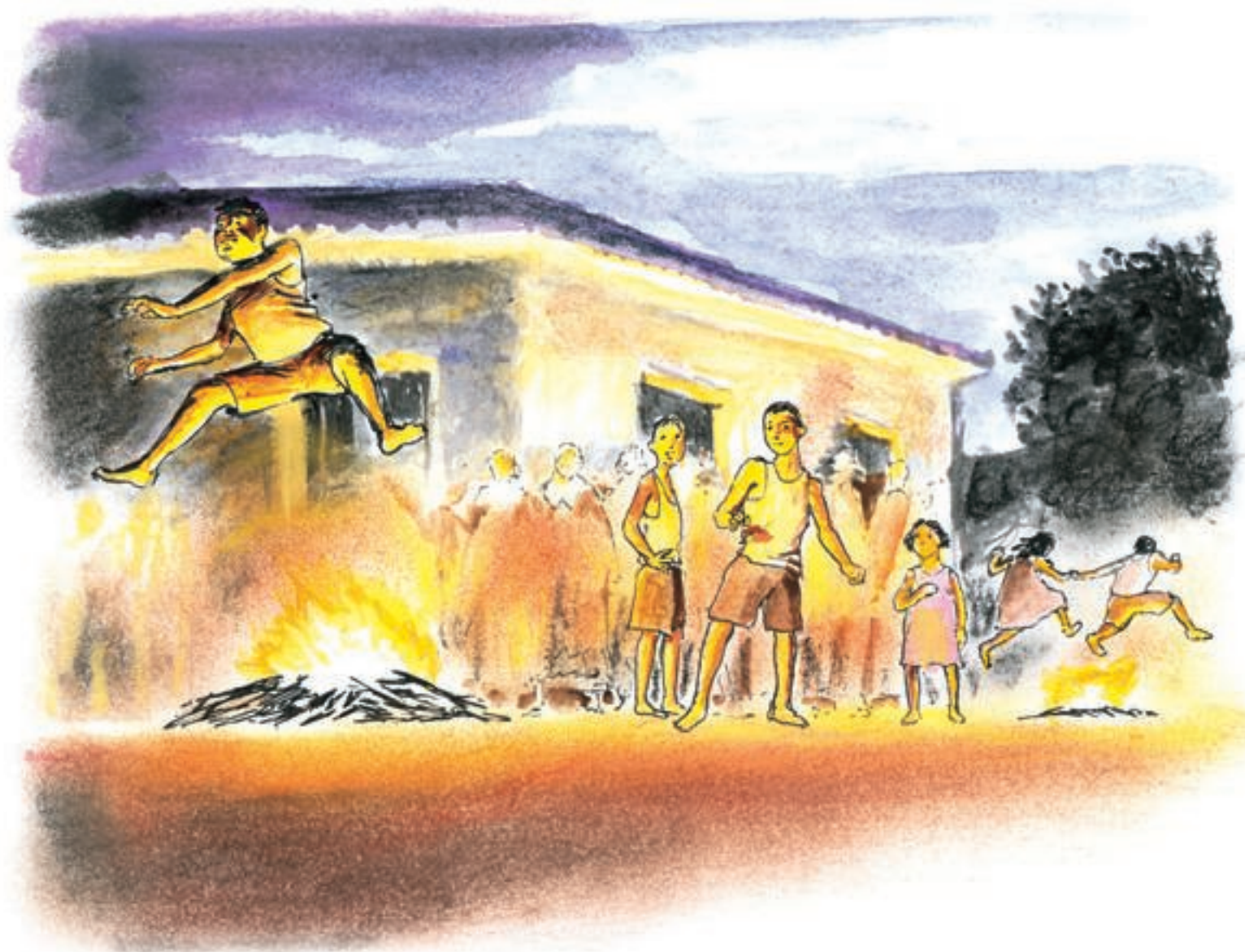
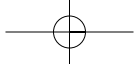
Bir ismin (adın) bir yanını, bir yönünü belirten sıfatlar da vardır. Örneğin ikinci paragrafta 'bir yıl' derken, 'bir' bir sıfattır (belirtme sıfatı). Bunun gibi, 'biraz' bu tür bir sıfattır.

Sıfatları renklere benzetebiliriz. Siyah-beyaz bir resme renkler nasıl bir canlılık veriyorsa, sıfatlar da öyle, bir nesneye renk veriyor, onun bazı özelliklerini vurguluyor. Örneğin, yukarıdaki yazının başlığına bir daha bakın. 'Dilenci çocuklar' ve 'Çıplak Dilenci Çocuklar' başlıklarını karşılaştırın. İkincisi daha 'renkli', daha 'canlı', daha 'çarpıcı' değil mi?

Yukarıdaki derste kaç tane sıfat bulunmaktadır? Önce her öğrenci kendi başına sıfatları bulmaya çalışsın. Sonra sınıf olarak sıfatları bulmaya çalışsın.

*Sünne Camii,
Ksanti*

Dokuzuncu Ders

Geleneklerimiz

Gelenek, birlikte yaşayan ve ortak bir kimlik paylaşan insanlarda görülür. Kuşaktan kuşağa geçen gelenekler (ananeler) günümüzde de izlenir, tekrarlanır ve hep yeniden yaşanır. Genellikle gelenek olarak yapılanların neden yapıldığı pek sorgulanmaz. Bir inanç olarak benimsenir ve uygulanır. Bu ortak alışkanlıklar insanlar arasında bir yakınlık ve dayanışma duygusu yaratır. Aşağıda Hıdrellez ile ilgili bir geleneğin nasıl yaşandığını okuyacağız.

Batı Trakya'da Hıdrellez Geleneği

Eskiden Batı Trakya'da Hıdrellez'e ilgi çok fazlaydı. Bir hafta önceden akrabalar davet edilerek Hıdrellez hazırlıkları başlardı. Bu özel günde mesire yerlerine gidilir, Hıdrellez eğlenceleri sabahtan akşama geç vakitlere kadar sürerdi. Son yıllarda da eskisi kadar coşkulu olmasa da Hıdrellez geleneği yaşatılmaktadır.

Hıdrellez gününden birkaç gün önce her gün genç kızlar, köyün ya da mahallenin meydanlığında veya uygun bir yerde toplanır ve Hıdrellez gününe kadar gelecek olan o özel günü karşılamak için bol bol eğlenirler, çeşitli oyunlar oynayarak kurulmuş olan salıncaklarda sallanırlar.

Hıdrellez gününden bir önceki gece, köy veya mahallenin bütün genç kızları toplanıp bir toprak çömlek bulurlar. Her genç kız bu toprak çömleğin içine kendisine ait, yüzük, kolye, küpe gibi bir eşyasını atar. Çömleğin içi su doldurulup ağzı kapatılır ve bir gül ağacının altına konur. Gece boyunca çömlek orada kalır.

Diğer yandan o gece her evde sonraki gün yapılacak eğlence için çeşitli hazırlıklar yapılır. Hidrellez günü için kuzu veya oğlak kesilir, köyün erkekleri eğlence yerini hazırlarken, kadınlar ve genç kızlar da yemek hazırlıklarıyla uğraşırlar. Önceden belirlenmiş bir kişi de her aileyi gezerek her evden birer tabak mısır toplar. Toplanan mısır akşamdan ıslatılır.

Hidrellez sabahı halk erkenden belli bir yerde toplanır ve topluca eğlencenin yapılacağı yere gidilir. Eğlence yerine gelince hep birlikte kahveler içilir, kadınlar ateş yakıp akşamdan ıslattıkları ve 'gölle' dedikleri mısırı kaynatırlar, erkekler de akşamdan hazırladıkları kuzuları pişirirler.

Ve sıra heyecanla beklenen ana gelir. Erkekler öğlen yemeği için hazırlık yaparlarken, kadınlar ve genç kızlar da ayrı bir yerde toplanıp akşamdan gül ağacının dibine bıraktıkları küpü alırlar. Çömlek ortaya konur, başına kırmızı bir çember örtülmüş olan küçük bir kız da çömleğin yanına oturtulur. Genç kızlar, kadınlar ve mani okuyacak olan kişi de çömleğin yanına oturur ve;

***Ateşleri yakalım
Yumurta haşlayalım
Bugün Hidrellez günü
Maniye başlayalım***

der.

Başı kırmızı çemberle örtülü olan küçük kız elini çömleğe sokar, mânici kadın veya genç kız bir mâni söyler. Mâni bitince çocuk çömleğin içinden bir eşya çıkarır. Söylenen mâni o eşyanın sahibi olan genç kızın niyetine çıkmış olur. Çömlekten kimin eşyası çıkarsa (herkes eşyasını bilir) okunan mâni onun falıdır. Küpün içindeki bütün eşyalar bitine dek bu olay tekrarlanır. Küpte kalan su ile bütün kadınlar ve genç kızlar yüzlerini yıkarlar. Bu suyun ciltlerini kırısmaktan koruyacağına inanırlar. 'Niyet çekme' denilen bu olayın ardından genç kızlar çeşitli oyunlar oynayarak eğlenirler.

Öğlen olunca sıra yemeklerin yenmesine gelir. Yemekten sonra, genç kızlar akşamdan hazırlanmış salıncaklarda sallanarak türküler söylerler. Onların karşısında da köyün genç erkekleri davul zurna eşliğinde oyun oynayıp salıncaklarda sallanan kızları seyrederek.

Akşam üzeri herkes toplanıp evine gider. Gece, köy ve kasabalarda Hıdrellez gecesi düzenlenir. Bu gecede de gençler sabaha kadar oynayıp eğlenirler

Hıdrellez günü yaygın adetlerden biri; kuzu eti, yahut kuzu etiyle pişmiş yemek yemektir. Çünkü Hıdrellez günü Hızır'ın gezdiği, ayağını bastığı yerlerde dolaşan kuzuların etinin, insanlara şifa, sağlık ve canlılık vereceği düşünülür.

Taze yaprak dolması, taze bakla yemeği ve her evden bir miktar mısır toplanarak kazanda kaynatılan 'gölle' de Batı Trakya'da başlıca Hıdrellez yemeklerindedir.

Hıdrellez'de yakılan ateş üzerinden sağlık, sıhhat dileyerek üç defa atlayan kişinin yıl boyunca sağlıklı olacağına inanılır.

Hıdrellez gecesi Hızır'ın yeryüzünde gezindiği ve dokunduğu yerlere bereket saçacağına dair olan halk inancı sonucu birtakım gelenekler oluşmuştur. Mesela; yiyecek ve içecek kapları ile erzak dolaplarının kapakları gece boyunca açık bırakılır, cüzdanların ağızları kapatılmaz. Hıdrellez günü, güneş doğmadan kalkılır. Geç kalkanların, şafak vakti evleri dolaşan Hızır'dan nasiplenemeyeceğine inanılır.

Batı Trakya'da Hıdrellez, uzun yıllardan beri yaşatılan bir geleneğimizdir. Bu geleneğimiz, bireyler arasındaki sevgi ve saygıyı pekiştirirken, yeni dostlukların kurulmasına, paylaşımın, dostluğun, kardeşliğin ve yardımlaşmanın yaşanmasına vesile olmakta, bütün bunların yanında da halkın eğlence ihtiyacını karşılamaktadır.

Öğretmenin Sesi, Mayıs 2007.

Ali Yakıcı, 'Hıdrellez Geleneği'nin Türk Halk Şiiri'ne Yansıması', Milli Folklor 2, 1991.

Kaynakça: Halil İlkunur, Özel Arşivinden, (Dedeoğaç doğumlu Sayime Halil, Gümölcine – Kozlukbeir köyü doğumlu Fatma İsmail, İskeçe doğumlu Fatma Rıza'dan derleme).

Ahmet Yaşar Ocak, İslam – Türk İnançlarında Hızır Yahut Hızır – İlyas Kültü, Ankara 1985, s. 136

Ahmet Yaşar Ocak, s.136; Ahmet S. İğciler, 'Hıdrellez', Çevren, Sayı: 41 (Pristine, Mart 1984), s. 66;

Sorular ve Alıştırmalar

1. Sizin çevrenizde Hidrellez kutlanıyor mu? Sizin bu kutlamalardan anılarınız var mı? Anlatınız.
2. Yazının başında eskiden Hidrellez'e ilginin daha çok olduğunu okuyoruz. Bu görüşe katılıyor musunuz? Sizin bu konuda görüşünüz nedir? Bu konuda bir görüşünüz yoksa büyüklerinize sorarak bilgi edinmeye çalışın.
3. Ateşin üzerinden atlamak geleneği başka topluluklarda da var mı? Soruşturun. Ateş kutlamaları konusunda bilgi edinmeye çalışın ve sınıfta bu tür kutlamaların (yiyecek ve içecek kaplarının ve erzak dolaplarının kapaklarının gece boyunca açık bırakılması, cüzdan ağızlarının kapatılmaması gibi) kökenini tartışın. Öğretmeniniz bu konuda size yardımcı olacaktır.
4. Yukarıdaki yazının sonunda 'Kaynakça' verilmektedir. Kaynakça konusu yeniden On Dokuzuncu Ders'te ele alınmaktadır. Yukarıdaki kaynakçada, kullanılan metnin nereden alındığı gösterilmektedir. Buna 'alıntı' ya da 'iktibas' denir. Alıntının gösterilmesi, emek harcayarak bilgi toplayan ve bu yönde yayın yapan insanların değerli işini tanımak demektir. Kaynakça ayrıca bilgilerin de nereden kaynaklandığını ve ayrıntıların nerede bulunacağını gösterir. Kaynakça veren bilim adamları, 'bu bilgileri biz değil başkaları buldu' diyerek dürüst de davranmaktadırlar. Kaynakça kullanmadan, bilgilerin ve yazılanların kendisininmiş gibi gösteren kimseleri nasıl değerlendirirsiniz? Kaynakçanın ne olduğunu sınıfta tartışınız.

Dilimiz, Dilbilgimiz

Bir nesnenin, yani bir ismin yerini tutan kelimelere zamir denir. Yani 'Ahmet geldi' ya da 'Ahmet'te var' demek yerine 'O geldi' ya da 'Onda var' derken zamirler kullanırız. Zamirler çeşitlidir:

Kişi zamirleri: ben, o, seni, ona, bende, senden, onun vb.

Gösterme (işaret) zamirleri: bu, şu, bunda, şundan, onların vb.

İyelik zamirleri: (ev)im, (ev)imiz, (ev)ini, (ev)lerine, (ev)imden, (ev)lerinin, vb.

Dönüşlü zamirleri: kendim, kendinizi, kendilerinde, kendimizin, vb.

Soru zamirleri: kimi, neye, kime, kimde, nece vb.

Belirsiz zamirler: biri, başkası, hepsi, bazı, bazısı vb.

İlinti zamirleri: ki.

Yukarıda verilen zamirlerin bir kısmı açıklamaya pek gerek duymayacak kadar açıktır. İyelik ve ilinti zamirleri daha karmaşık olduklarından bir açıklamaya gerek vardır.

İyelik zamirleri Türkçe'de ekler olarak ortaya çıkar. Ev-im, ev-iniz, ev-i, ev-leri kelimelerinde olduğu gibi, zamir görevini gören 'söz' takılardır: im, imi, ime, imde, imden, imin, imiz, imizi, imize, imizde, imizden, imizin, vb., durumlarda olduğu gibi. Yani bu zamirler ayrı kelime olarak görülmezler, bir kelimenin eki olarak işlev görürler.

İlinti zamirleri hem zamir hem de bağlam işini gören kelimelerdir. Örnekler bu alanda yardımcı olacaktır. Şu cümlelere dikkat ediniz:

Bilin **ki** (ben) bunu anlamıyorum.

Öyle bir rüzgâr esiyordu **ki** anlatamam.

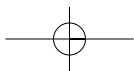
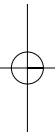
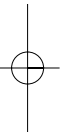
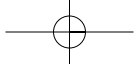
Sınav öylesine zordu **ki** kimse yazamadı.

Bir hesap geldi **ki**, çok sıkıldım.

Zamirleri daha iyi tanımak için bu derslerde verilen metinlerin içinde onları arayabilir, bulabilir ve onları arkadaşlarınızla sınıf olarak tartışabilirsiniz.

*Celal Bayar Ortaokul ve Lisesi,
Komotini*

Onuncu Ders

Mahallelerimiz, Âdetlerimiz

Bu derste Rahmi Ali'nin 'Eski Mahallemiz' adlı hikayesinden bir bölüm okuyacağız. Hikayede yazar, çocukluk yıllarındaki mahallesini tasvir ediyor. Ayrıca yöre insanıyla ilgili bir şiir ve bir mani ile Mehmet Arif'in yine 'geleneklerden' söz eden romanından bir kısa bölüm de okuyacağız. Bütün bu metinler mahalle çevresiyle ilgilidir. Etrafımızdaki insanlar ve bu birlikte yaşamının yarattığı sıcak ama kimi zaman sınırlayıcı da olabilen hava bu dersimizin konusudur.

Eski Mahallemiz

Mahallemizin unutamadığım kişilerinden biri, hiç kuşkusuz, Çoban Hüseyin'in karısı Makbule Teyze'ydi... Yanakları pembe, gözlerinin içi durmadan gülen tombulca bir kadın... Yolun camiye doğru kıvrıldığı genişçe bir alanda eski kiremitli, tek kat bir evleri vardı.

Oldukça genişçe bir de bahçeleri... Bahçede türlü türlü çiçekler... Ayrıca eski kovalar içine ekilmiş sardunyalı, karanfiller de vardı. Biz çocuklar, o geniş alanda top koştururken Makbule Teyze, karşıki kuyudan durmadan su çeker, çok sevdiği çiçeklerini sulardı...

Hatırlıyorum; kimi kez elinde boş bir yağ, ya da gaz şişesi olduğu halde kapıya çıkar, o kadar çocuk arasından bana seslenirdi. 'Mehmet, al şu yumurtaları da git, şişeye biraz yağ koysun bakkal Nuri Ağa' derdi. Oyunun en tatlı anları olmasına karşın, Makbule Teyze'yi bir türlü kıramazdım... O kadar çocuk arasından beni yeğlemesi hoşuma giderdi... Kimi kez, oyununun öyle tatlı bir anında seslenirdi ki... Aceleyle yanına koşar, kendisine, biraz sonra gidebileceğimi söylerdim... O saçlarımı okşar, yu-

muşak bir sesle, 'Oldu' derdi. 'Ama sakın unutma... Sonra Makbule Teyze'n olmam bak...' Kimi kez beni elimdeki yağ şişesiyle gören ablam kızar, 'Seni gidi hınzır seni' derdi. 'Biz bir yere göndersek ka-tiyen gitmezsin...'

Orada bulunan ablamın kız arkadaşları ablamın bu sözlerine kıkır kıkır gülerlerdi.

Makbule Teyze'yi hep şık, hep gülen bir kadın olarak hatırlarım. Öyle kalmış belleğimde... Gerek bizim evde, gerekse ailece misafirlğe gittiğimiz komşu evlerde olsun, Makbule Teyze'den sık sık söz edilirdi... Öyle, net bir şey anlamazdım söylenenlerden... Ama, onu kötülemek istediklerini anlar gibi oluyordum... Gene de bir hıdrellez gününde gölle pişirmek için onu çağırmaları, gelin kınalarken ge-lin ağlatma türküsünü ona söyletmeleri beni oldukça şaşırttı. Hıdrellez günlerinde Makbule Teyze, o tertemiz feracesi, siyah damgalı beziyle gelir, ilk önce kazanı yerleştirecek bir ocaklık kurardı. Ken-

disine yardım ederken onun sessizce şarkılar mırıldandığını duyardım. Gölle pişince ortaya konulan bir masanın etrafına oturur, kaşık dolusu gölle yedik. Salıncak kurulurdu cevizin en sağlam bir dalına. Kızlar, ken-dilerini hep Makbule Teyze'ye sallatırlardı. Çünkü, sallama işi ayrı bir be-ceri isterdi. Kızları sallarken Makbule Teyze'nin feracesinin önü açılır, bembeyaz boynu, altta da gül desenli entarisi görünürdü. Ama o, hemen kapatırdı feracenin önünü, yüzünde utansak bir gülümseme dolaşırdı... Kimi kez beni çağırır, 'Gel bakalım, seni de sallayayım. Hep kızlar sal-lanacak değiller ya; erkekler de sallansın biraz...' derdi. Aslında salıncakta sallanmaktan korkuyordum; ama bu çağrıya bir türlü de hayır, di-yemiyordum... Gidip oturuyordum salıncağa. Korkularım dağılıp gidiyordu. Makbule Teyze o an gözlerimde büyür giderdi...

Rahmi Ali

Batı Trakya Dilberi

Rumeli dilberi sanki bir peri;
Kudretten sürmeli siyah gözleri...
Şekerden, baldan da tatlı, sözleri,
Melek kadar temiz yüzü hep güler...

Milli giysisiyle sihri artar;
Çiçekli, yaşmağı ne de hoş örter...
Alnında fazilet-iffet nûru var!
Melek kadar temiz yüzü hep güler...

Mercan, elmas, yakut kalbimdedir, der;
İman cevheriyle göğsünü süsler!
Güzel gözünde nur aşırken seher!
Melek kadar temiz yüzü hep güler...

Dudağı, gül gibi; şebnemle nemli,
Yüzü güler... Olsa bile elemli!
Nur taçı -hotozlu- yasemin tenli,
Melek kadar temiz yüzü hep güler...

Ali Rıza Saraçoğlu
Şafak Dergisi, 1993 Ocak-Şubat

(Bir mani)

İskeçe'nin odunu
Yakan bilir tadını
İskeçe'den kız alan
Hanım koysun adını

Sorular ve Alıştırmalar

1. Yandaki hikayede, şiirde ve manide yöre insanların geleneksel giyimlerinden söz edilmektedir. Sınıf olarak birlikte çalışarak (ve tahtaya yazarak) bir liste hazırlayın. Bu listeye bu giyimlerin özelliklerini yazınız.
2. İnsanlar eskiden nasıl giyinirdi, günümüzde nasıl giyiyorlar? Farkları tartışınız. Siz hangi giyime daha yakınsınız? Geleneksel olana mı, daha çağdaş olana mı? Siz hangi giysiyi beğeniyorsunuz? Beğendiğiniz giysiyi mi kullanıyorsunuz yoksa size çevreniz farklı giyinmeye zorluyor mu?

Üzeyir Ağa adlı romandan

(Olaylar, Trablus Garp Savaşı ve İttihatçılar döneminde geçmektedir.)

Fatma söze karıştı:

- Babacığım, annem anlatamadı. (...) Burada âdet varmış, kız annelerinin bazıları, kızlarından ayrılacaklarını düşünerek böyle avutucu sözler söylerlermiş. Hani bizim köyde de bu âdet vardır. Yalnız kız annelerini teselli edecek yerde biraz üzerler. Hatta ağıt ta söylerler.

Akbakırlar susuz kaldı,
Evlerimiz kızsız kaldı.
Ağlasın gelinin anası,
Vurun gelinin kınası.

- Komotini'de ise böyle bir şey yok. Ancak kızların el için olduğunu, asıl gittiği yerde rahat etmesinin esası üzerinde durulabileceğini söylüyorlar, anaların babaların bu suretle rahat olabileceklerini, sık sık tekrarlıyorlar. Mesele bundan ibarettir babacığım. Aklına başka şeyler gelmesin. Öyle değil mi anne?

- Evet kızım. Ben anlatmayı başaramadım. Sen düzeltiverdin bu yanlış anlayışı. Allah senden razı olsun.

- Evet Behiye, kızımın zekâ ve kabiliyetine güvenim olmasaydı, onu tahsili yüksek Zeki Bey'le nişanlamazdım. Diğer kızlarım da zeki ve kabiliyetlidirler. Bunları iftihar ederek her yerde söyleyebilirim.

- Aferin Fatma, meseleyi bana çok iyi anlattın. Yoksa bu gece zor uyurdum.

Bu konuşmaları dikkatle dinleyen Ayşe ile küçük kız Zekiye bir ağızdan:

- Baba bizi çok fazla methettin, bu çok hoşumuza giden sözlerin ile bizi şımartmış olmayasın?

-Benim kızlarım akıl ve iz'an dışı her şeyi sezerler ve anlarlar. Sizinle iftihar ettiğimi tekrar ediyorum.

- Sağol baba, biz de sana layık kozlar olarak durumumuzu muhafaza edeceğiz.

- Siz de sağ olun yavrularım.

Saat ilerlemişti. Kızlar odalarına çekildiler. Üzeyir Ağa zaten yorgundu, hemen yattı, derin bir uykuya daldı.

Üzeyir Ağa erken kalkıp namazını kıldı, aile halkının her birine getirdiği hediyeleri, bir kere daha gözden geçirdi. Üç kızı ile gelinine, o zamanın modası olan, altın zincirli yine altından yapılmış birer saat getirmişti. Bu saatler o zamanlar boyna asılırdı. Oğlu Recep'e gümüş ve köstekli bir 'Serkisof' saat, eği Behiye'ye de bir yüzük getirmişti.

En pahalı ve büyük hediyeyi damadı Zeki Bey'e getirmişti. Bu altın bir tütün tabakasıydı. Eski paşalardan birine ait iken, miras yoluyla yeğenine intikal eden bu tabaka mezatta satılmış ve Üzeyir Ağa tarafından satın alınmıştı. (...)

Mehmet Arif

Sorular ve Alıştırmalar

3. Yukarıdaki bölümde 'Trablus Garp Savaşı'ndan ve 'İttihatçılar döneminden' söz edilmektedir. Bu dönem 1912 yıllarıdır. İttihatçılar ise Osmanlı Devleti döneminde 'İttihat ve Terakki' cemiyetini kuran ve sonra devleti yöneten guruptu. Bu dönemi size öğretmeniniz kısaca anlatacaktır.
4. O dönemde kızlar evlenip evden ayrılırken anneler üzülmüş. Ancak konuşmalardan bu geleneğin Komotini'de var olmadığını anlıyoruz. Komotini'de geçerli olan nedir?
5. Siz hangi geleneği tercih ediyorsunuz? Anneyi de 'biraz üzen' adeti mi yoksa esas olarak kızın 'rahat etmesini' öne çıkaran anlayışı mı?
6. Bu yazılanlardan şu sonucu çıkarabilir miyiz?: bazı adetler bize sevinç ve yarar sağlar ama bazıları da gereksiz üzüntü ve rahatsızlık. Bu konuda siz ne düşünöyorsunuz? Bu konuyu sınıfta tartışınız.

Dilimiz, Dilbilgimiz

Şiir dili ve şiir

Şiirin tam olarak ne olduğunu söylemek kolay değil. Kolay değil, çünkü şiir insan duygularına seslenir daha çok. Duygu dünyamız da zaten hep biraz 'karanlıkta' kalır. İşte, bu 'karanlıkta kalır' sözü de biraz 'şiirsel' sözdür, çünkü bir benzetme ile bir duyguyu dile getiriyor. Duygu dünyamız tırnaklarımız, gözümüz gibi bir organ, evimiz ya da yaptığımız hesaplar gibi bir şey olsaydı, tanımlaması ve anlatılması için şiirsel söze de gerek duyulmazdı.

Yani, şiirsel dil ve şiir ille de bir 'biçim' meselesi değildir. Bildiğiniz gibi, şiir deyince aklımıza bir 'biçim' gelir: ses uyumu ile (kafiyelerle) biten dizeler, hecelerle ya da aruzla (yani belli kalıplarla) yazılan dizeler... Benzetmeler, simgeler... Ama şiir dili ve şiir bunun ötesinde bir şeydir.

Örneğin artık günümüzde şiirler ne ses uyumunu izlerler (izleyenleri de vardır kuşkusuz) ne de dizeler hece vezni ya da aruzdur. 'Serbest' dizeler kullanılır. Şiir düz yazının içinde de olabilir. Bu tür metinlere 'mensur' şiir derler.

Şiirin tanımını yapmak kolay değildir, ama sezmek, hissetmek daha kolaydır. Aynen güzel bir melodiyi hemen fark ettiğimiz, güzel bir manzaranın önünde heyecanlandığımız gibi. Bu duygularımızın nedenini tam olarak bilmesek de güzeli sezeriz. Şiir de öyledir. Şiirin iyisi bize hayatın, düz yazı ile pek anlatılamayan başka bir yanını gösterir. Şiir dili genellikle kısalığına kıyasla çok şey verir okuyucuya. Özdür ama derinliği vardır.

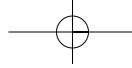
Bir sonraki dersimizi şiire ve Yunus Emre'ye ayırdık.

*Süleyman Paşa Türbesi,
Dimetoka / Didimoticho,
Evros*

On Birinci Ders

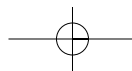
Yunus'u ve Şiiri Sevmek

Bu dersi Yunus Emre'ye ve şiire ayırdık. Yunus hakkında bir yazıyı aşağıda okuyacaksınız. Aynı zamanda bütün dünya halklarında gördüğümüz ilginç bir eğilimi de ele alacağız: insanlar şiiri sever, kendilerini şiirle ifade etmek isterler. Yunus sevgisini şiirle dışa vurmuştur. Ama aşağıda derlenmiş (yani araştırılıp toplanmış) olan manilerde de göreceğimiz gibi askerken dertli hisseden de şiire başvurmuş. Anneler de bebeklerini ninnilerle uyuturlar. Bütün bunlar (maniler ve ninniler) şiir türleridir. Hatta bu dersin son şiirinde de dikkat edeceğimiz gibi, 'ben şair değilim' diyen bile sonunda kendini şiirle ifade etmiş.

Yunus Emre (1238 - 1328)

Türk halk şairlerinin tartışmasız öncüsü olan ve [Anadolu Türklerinin] İslam'a bakışını Türk dilinin tüm sâdelik ve güzelliğiyle ortaya koyan Yunus Emre, sevgiyi felsefe haline getirmiş örnek bir insandır. Yaklaşık 700 yıldır [...] dilden dile aktarılmış türkü ve ilahilere söz olmuş, yer yer atasözü misali dilden dile dolaşmış mısralarıyla, Yunus, Türk kültür ve medeniyetinin oluşumuna büyük katkılar sağlamış bir gönül adamıdır. (...)

Gerçekten de halktan biri olan Yunus Emre, halkın değer, duygu ve düşüncelerini dile getirişi itibarıyla [Anadolu tarihinin] en halkla barışık aydınlarından biri olma özelliğine sahiptir. Türk tasavvufunun dilde ve şiirde kurucusu olan Yunus Emre'nin şiirlerinde ahlak, hikmet, din, aşk gibi konuların hemen hepsi tasavvufтан çıkar ve tasavvuf görüşü çerçevesinde bir yere oturtulur. Mısralarında didaktik

ahlak telkinlerinde bulunan Yunus Emre, 'gönül kırmamak' konusuna ayrı bir önem verir ve 'üstün bir değer' olarak şiiirlerinde bu konuyu özenle işler. Bu arada Yunus Emre'yi öne çıkaran bir başka önemli özelliği de, şiiirlerinde işlediği konuları ve telkinleri bizzat kendi hayatında uygulamasıdır. 'Din tamam olunca doğar muhabbet' diyen Yunus, İslam'ın sabır, kanaat, hoşgörü, cömertlik, iyilik, fazilet değerlerini benimsemeyi telkin eder. Yunus Emre'nin tasavvuf anlayışında dervişlik olgunluktur, aşktır; Allah katında kabul görmektir; nefsini yenmek, iradeyi eritmektir; kavgaya, nifaka, gösterişe, hamliğa, riyaya, düşmanlığa, şekilciliğe karşı çıkmaktır.

Yunus Emre aynı zamanda bütün insanlığa hitap eden büyük şairlerdendir. Bu anlamda Mevlânâ'nın bir benzeridir.(...) Yunus Emre'ye göre insanlar, din, mezhep, ırk, millet, renk, mevki, sınıf farkı gözetilmeksizin sevimyi hak etmektedirler.

Nota Kültür Bülteni, Ocak-Şubat 2007

Sorular ve Alıştırmalar

1. Yunus Emre'yi tarih içinde insanlar çok sevmiş, bize miras bıraktıkları şiiirlerini hep söylemiş ve dinlemeyi sevmiştir. Sınıfta Yunus'un şiiirlerinden bir ikisini okuyun. Bu şiiirleri kendi evlerinde bulunduranlar bunları sınıfa getirebilir. En çok beğendiğiniz bir şiiiri defterinize geçirin (kopya ediniz). Bu sizin ilk şiiir derlemeniz sayılır.
2. Tasavvuf konusunda öğretmeninizle konuşunuz. Tasavvuf sevgiye dayanır, sevgiye büyük önem verir. Yukarıdaki yazının sonunda 'Yunus Emre'ye göre insanlar, din, mezhep, ırk, millet, renk, mevki, sınıf farkı gözetilmeksizin sevimyi hak etmektedirler' denmektedir. Bu anlayışın tam aksine (yani karşıtına, tersine) 'ayrımcılık' denir. Yani bazı insanlar kendi milletinden, dininden vb. olmayan insanlara iyi gözle bakmazlar. Bu olumsuz tutumun örneklerini sınıfta tartışınız.

Askerlik Manileri'nden Seçmeler (1976-79)

Asker var askercik var
Memetler askercikiz
Nöbetten angaryaya
Angaryadan nöbete

Yüreğimde kor yakıldı
İki gözüm çay akıldı
Seni benden irak kıldı
Olmayası bu askerlik

Zaman durmuş günler geçmez bir türlü
Yirmi dört ay sayıp durdum pek zorlu
Çıkmış dendi otuz aya askerlik
Habere bak çıldırtmaya yeterli

İbram Onsunoğlu
Şafak, Mart 1996

Ninni

Hu hu hu kuşlar
Derelerde su kuşlar
Yedi yavru yapmışlar
Çalılıkta yuvası
Lokum getir babası
Şeker getir anası
Hu hu hu hu

Batı Trakya'da söylenen manilerden bir örnek

Bayram bayram derdiniz
İşte murada erdiniz
A benim canım sultanım
Nedir davulcuya verginiz

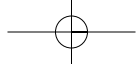
Sorular ve Alıştırmalar

3. Çevrenizdeki büyüklerinize sorarak başka ninniler ve maniler bulmaya çalışınız. Siz de kendi derlemenizi yapın, yapmaya başlayın, böyle bir işi öğrenmeye girişin. Özellikle büyük anneler ninni bilirler. Kendi büyük annenize ya da komşunuz olan büyük annelere danışın. Onlar da eskiden söyledikleri ninnileri hatırlamaktan büyük zevk duyacaklardır.

Yazı

Kaç defa söyledim sana,
 Şair değilim
 Ne de şiir bu yazdıklarım;
 Yüreğimi ateşe veriyorum
 Yanıyor dize dize
 Kıvılcımlar saçılıyor etrafa
 Ve aydınlanıyor yüzün;
 Bir kuş özgürlüğüne kavuşuyor
 Ve bir inanç amacına ulaşıyor sadece...
 Anlamış değilsin hâlâ beni.
 Umutla,
 Ateşime su dökme diyorum, yine de...

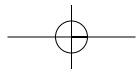
Halil Mustafa
Şafak, Şubat 1999

Sorular ve Alıştırmalar

4. Ben şair değilim diyip şiir yazmak bir tür çelişkidir. Şair bunu bilerek ve kasten (mahsus) yapmaktadır. Bu tür çelişkili ifadelere 'paradoks' da derler. 'Yüreğimi ateşe veriyorum / Yanıyor dize dize' diyor şair. Yani 'ben yanıyorum ve bu şiire dönüşüyor' demek istiyor. Yaşamının bir anı şiir oluyor, şiire dönüşüyor. 'Ateşime su dökme' diyor sonra. Acaba ne demek istiyor? Siz bu dizeyi kendi sözlerinizle açıklamaya çalışın. Sınıfta bu dizeleri konuşun.

5. Şiir benzetmelerle ve imajlarla da bir şeyler söyler. Bu şiirdeki benzetmeleri bulmaya çalışınız.

Dilimiz, Dilbilgimiz

Yunus'un değişen ama hep taze kalan dili

Yunus Emre'nin Türkçe yazdığı şiirleri günümüzde anlamak kolay değildir çünkü Türkçe yüzyıllar içinde değişmiştir. Bugün okuduğumuz Yunus Emre şiirleri sadeleştirilmiş ve bugünkü Türkçe ile söylenen şiirleridir. Bakın, aşığıdaki dizeleri anlayacak mısınız?

Bir kere gönül yıktın ise
Bu kıldığın namaz değil
Yetmiş iki millet dahi
Elin yüzün yumaz değil

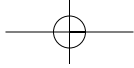
Burada 'yumaz değil' derken 'yıkamaz, temizlenemez' demek isteniyor. Şaka dolu, ama daha da zor olanı da var. Ne dediğini sınıfça konuşun, anlamaya çalışın:

Çıktım erik dalına anda yidüm üzümü
Bostan ıssı kakıyup dir ne yirsin kozumı

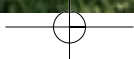
Kerpiç koydum kazana poyrazıla kaynattım
Nedür diyü sorana bandum virdüm özini

Daha da zor olanı olabilir:

Şükür gördüm didârını aşdum visâlün yârını
Bu benlik senlik şarını terkini uram yüriyem

*Tarihi Pınar,
Beşikli Köyü (Kerasia),
Rodopi*

On İkinci Ders

Değişmekte Olan Çevremiz

Bundan önceki derslerimizde geleneklerimizden, âdetlerimizden, eski mahallelerimizden, bunlara duyulan özlemden söz ettik. Yalnız bu derslerle kalırsak çevremiz, dünyamız ve hayatımız konusunda belki yanlış bir izlenim edinebiliriz. Hayat yalnız eski ve geçmiş demek değildir; hayat şimdiki durum ve gelecekle de ilgilidir, doğal olarak. Hatta şimdiki durum ve yarınımız geçmişe göre çok daha önemli de olabilir. Geçmiş geçmiştir ve o konuda elimizden de bir şey gelmez. Oysa gelecek biraz da bizim elimizde. Geleceğe dönük olmamız ve ileriye bakmamız yararımızdır. Sevdiklerimizin mutluluğu da gelecekle ilgilidir.

Geçmişe gereğinden fazla önem vermek insanları tutuculuğa sürükleyebilir. Geçmişe bağlı kalmak insanı gerçeklerden da uzak tutabilir. Şu an yaşananlara bakmak yerine kafasında büyüttüğü bir geçmişe takılıp kalmak insanı yanıltıcı sonuçlara itebilir. Aşağıdaki kısa öyküde eski olanın değil 'yeni' olanın iyi, hoş ve yararlı yanını göreceğiz. Yeni teknik ve yeni makineler insan hayatını daha hoş kılmakta olduğunu okuyacağız. Günlük alışkanlıklarımızın değişmesi insanlara daha rahat koşullar sağlamaktadır.

İki şiir de var dersimizde. Gelecekte nasıl umutlu olduğumuzu söylüyor biri. Öteki de eski bir caddenin yeni işlevini hatırlatıyor.

Traktör

Kırmızı bir traktör ardında koyu bir toz bulutu bırakarak ovaya doğru ilerliyordu.(...) Hasan gaz pedalına biraz daha bastı. Vites değiştirdi. Traktör daha da hızlandı. Sağ eliyle dümene vurdu. elini dudaklarına götürdü. 'Gözünü seveyim senin!. . ' dedi. 'İşimi nasıl da kolaylaştırdın. . . Aslanım benim!'

Bir hayli yüksek sesle söylüyordu bunları. Birileri duymasın diye çevresine bakındı.

Yolun solunda kiraz bahçeleri vardı. At arabaları. kamyonetler yolun kıyısına,gölgelere bırakılmıştı.

Kadınlar kiraz topluyor. Kimi erkekler kiraz dolu kovaları kasalara boşaltıyorlardı. Daha aşağılarda haşlamalıklar vardı. Orada da sürüyle insan haşlama yoluyordu. Tüm köy ovaya inmişti sanki. Kim ne derse desin, rençperlik kolay iş değildi. Ama eskisine göre çok kolaylaşmıştı işleri. Eskiden her iş bilek gücüne dayanıyordu... Hem kendisi yoruluyordu, hem de çifte koşulan hayvanlar. . .

Birden soğuk, iri su damlaları çarptı yüzüne. Baktı,Topal Hacı'nın Veli karagazlıyı kurmuş, yonca-
nın ikinci elini suluyordu. 'Karagazlı gibisi var mı?' diye geçirdi içinden. Kornaya bastı, Traktörü dur-
durdu. Veli temel boyunca geldi, Hasan'a bir sigara uzattı. Koca bek nerdeyse bilek kalınlığındaki suyu
ta uzaklara atıyor, suyun serinliği yüzlerine değişiyordu. Hasan: 'Bu ne yav' dedi. 'Nerdeyse bir değir-
men taşı döndürecek bu su. . . Ne var böyle suculuk yapmaya. . '

'Öyle' dedi Veli. 'Bu motora verdiğim para helal olsun. İnsan suculuk yaptığını anlamıyor'. Sonra trak-
törün tekerine eliyle vurdu. 'Nasıl' dedi 'katırla çift sürmeye benziyor mu?'

'Bırak' dedi Hasan. 'İnsan bilmeden, kullanmadan bir şeyin kıymetini anlamıyor. Ne aptalmışım.' (...)

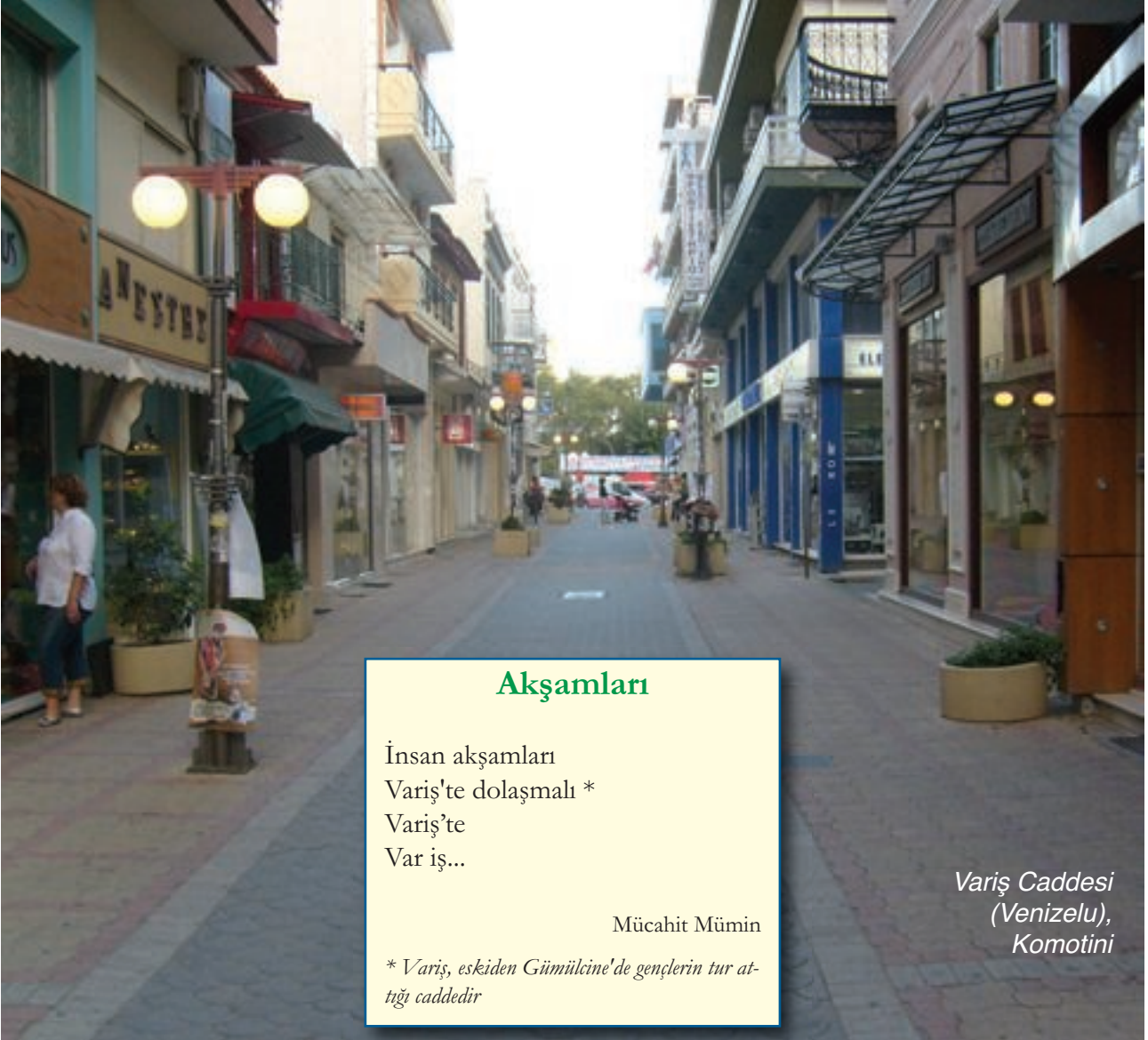
Birden tarlanın içinde buldu kendini. Tarla biraz otlanmaya başlamıştı. İndi, boydan boya dolaştı tar-
layı. Eski yılları anımsadı. Babasıyla birlikte gelirlerdi tarlayı sürmeye. İneklerden biri zayıftı. Boyun-
duruğa asılmıyordu. Babası: 'Hadi kızım, az kaldı, biraz daha gayret et!...' diye neredeyse yalvarıyordu
hayvana. Biraz sonra ot biçiyorlardı karşıdaki çayırdan. Hayvanlar yeşil otları büyük bir iştahla yiyor-
lardı.

Ardından abisi, önde bağboğanlar yüklü bir eşekle görünüyordu... ahlatın altında. Sonra anası, iki
ağabeyi, kız kardeşleri onu izlerlerdi.

Geldi traktöre bindi. Tütün ekme makinesi nerdeyse gelirdi. İndi. Çapaları yeniden gözden geçirdikten
sonra traktörü gazladı. Ardına baktı; toprak tarhana gibi dağılıyordu Tav da yerinde. Bir saate varmadan
tarlayı çapaladı. Tam ahlatın gölgesine gidip bir sigara yakmıştı ki, tütün ekme makinesi karşıdan gö-
züktü. Hasan'ın içine bir sevinç doldu. 'Güzel' dedi. ' İş böyle olur işte. Eskiden hayvanı da çile çe-
kerdi, insanı da!..' '

Yazarı : A.

Şafak Dergisi, Mayıs-Haziran 1994

Akşamları

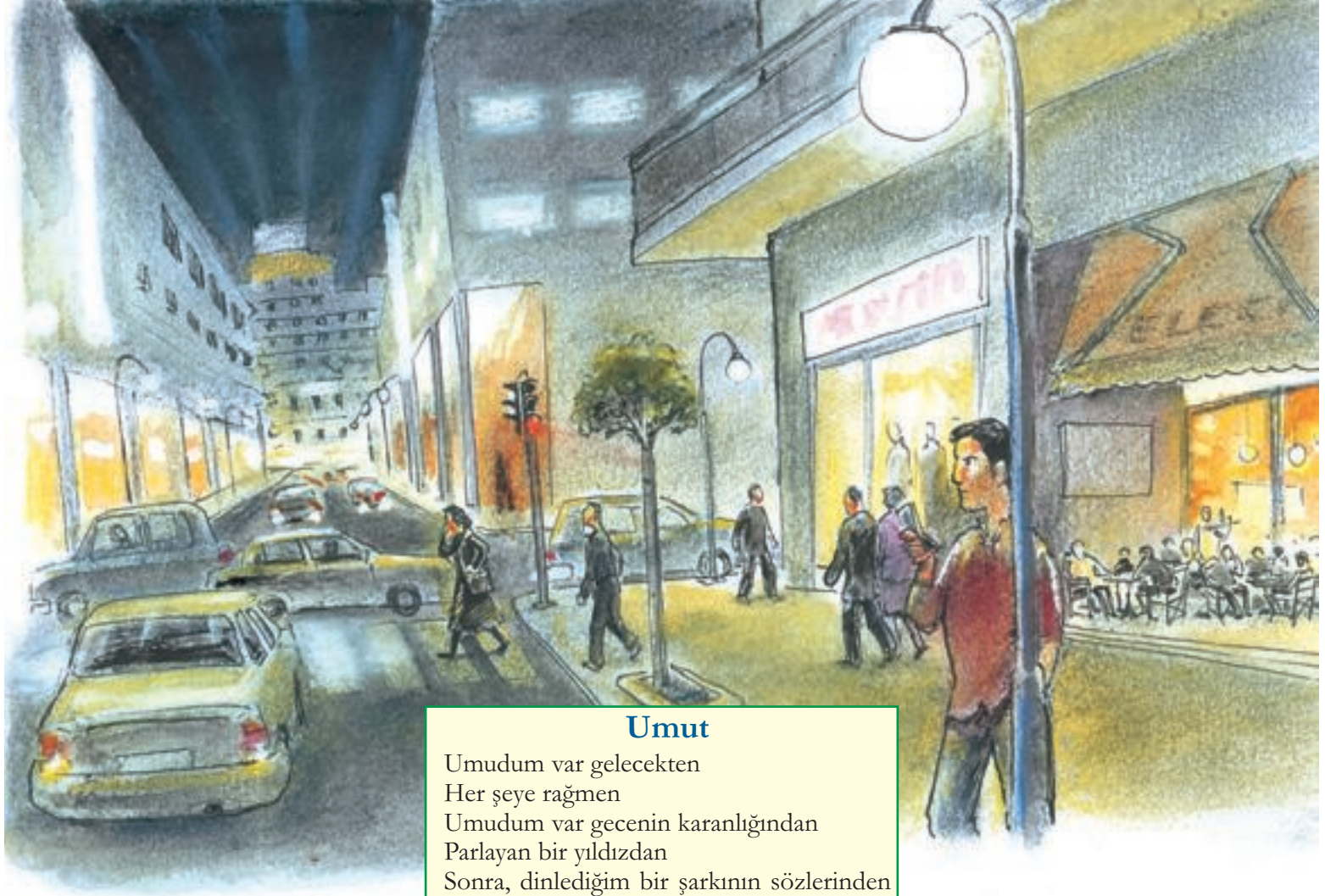
İnsan akşamları
Variş'te dolaşmalı *
Variş'te
Var iş...

Mücahit Mümin

** Variş, eskiden Gümülcine'de gençlerin tur at-
tığı caddedir*

*Variş Caddesi
(Venizelu),
Komotini*

Umut

Umudum var gelecekten
Her şeye rağmen
Umudum var gecenin karanlığından
Parlayan bir yıldızdan
Sonra, dinlediğim bir şarkının sözlerinden
Yazdığım bir şiirden
Umudum var
Her doğan güneşten
Her şeye rağmen
Yaşamın sevincinden umudum var

Şefaat Ahmet
17 Ocak 1999

Sorular ve Alıştırmalar

1. Kısa öykünün yazarı 'A' diye imzalamış yazısını. Kuşkusuz bu takma addır. Sizce insanlar neden takma ad kullanırlar? Başka takma ad kullanan kimseler tanıyor musunuz? Sınıfta bu konuyu konuşun.
2. Traktör insanın işini ve dolayısıyla hayatını da daha kolay kılıyor. Bu öyküde başka makineler de insana yardımcı oluyor mu? Bunlar hangileri?
3. Bu öykü ne demek istiyor?
4. 'Umudum var gelecekten' diye başlayan şiiri dikkatle okuyun. Bu umudu ozan her şey yolunda olduğu için mi hissediyor yoksa sıkıntılara ve sorunlara ragmen mi umutlu?
5. Variş adlı şiir bir caddeden söz ediyor. Siz bu caddeyi biliyor musunuz? Eğer Komotini'denseniz caddeyi topluca gezin ve caddenin eski halini hayal etmeye çalışın. Bu ziyaret olanağı yoksa, yine de eski cadde ile yeniyi kafanızda canlandırmaya çalışın. Sizce hangisi daha hoş? İnsanlar neden hep yeni şekle sokmaya çalışırlar caddeleri?

Dilimiz, Dilbilgimiz

Dilin Tanımı ve Önemi

Dil, insanların en önemli ifade ve iletişim aracıdır. Kendi duygularımızı, düşünce ve isteklerimizi ifade etmek ve başka insanlarla anlaşmak, bu duygu ve düşünceleri onlara da aktarmak için, en sık kullandığımız ve en kolay araç konuşmak ve yazmaktır. Bir atasözümüzün de dediği gibi “hayvanlar koklaşa koklasa, insanlar konuşa konuşa anlaşır”. Yani dil, insanı insan yapan, insanı diğer hayvanlardan farklı kılan şeylerden biridir.

Resimlerle, fotoğraflarla veya bir müzik aleti çalarak da insanlar kendilerini ifade edebilir ama bu araçlardan hiçbiri dil kadar dolaysız değildir ve dil kadar yaygın kullanılmaz.

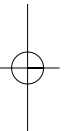
Konuşma ve yazmanın dışında, hareketlerle de kendimizi ifade edip başka insanlara ne düşündüğümüzü ve ne hissettiğimizi bildirebiliriz. Zaten konuşurken, bedenimiz, özellikle de ellerimiz hareket eder; söylediklerimize ellerimizin

ve bedenimizin hareketleriyle ayrı bir vurgu ya da bazen ek bir anlam veririz. Bu tür el ve beden hareketlerine “beden dili” denir. Farklı kültürlerden, farklı uluslardan insanların dilleri nasıl farklıysa, beden dilleri de farklıdır. Bazı hareket ve işaretlerin anlamları kültürden kültüre farklı olabilir. Veya bizim için çok doğal, çok basit ve çok kolay anlaşılır olan bir beden hareketi başka bir kültürde anlamsız, garip bir hareket olarak görülebilir.

El işaretleri, işitme özürülü insanlar için çok daha önemlidir. Hatta onlar için el işaretlerinden oluşan, en az konuşma dilleri kadar ayrıntılı, kurallı ve karmaşık diller geliştirilmiştir. Bu dillere de “işaret dilleri” denir. Kulakları duyamayan insanlar sağır olabilirler, ama “dilsiz” değildirler. Onların da kendilerini kolayca ifade edebilecekleri bir dil vardır – yeter ki o dili öğrenebilme imkanına sahip olsunlar.

*Saat Kulesi ve
Yeni Cami,
Komotini*

On Üçüncü Ders

Tarih, yada 'Eskiden Çok Farklıydı'

Dünyamız, çevremiz, değerlerimiz, dilimiz ve tabii bizler sürekli, her yüzyıl, her yıl, her gün ve her an değişmekte, değişmekteyiz. Ananeler ve âdetler bir yandan bazı eski alışkanlıkları sürdürmekteyse de hayat sürekli farklılıklar yaratmaktadır. Bunu bize tarih göstermektedir. Eski dönem çok, ama çok farklıydı. Eski yıllarda yapılmış olanlar, yaşanmış olanlar bizim için bazen hiç anlaşılmayacak kadar yabancı kalmaktadır.

Bu derste bir kısa öykü (ya da eski kelimesiyle söylersek, bir hikâye) okuyacaksınız.

Mehmet Hilmi bu hikâyesinde, daha çocukken ana yurdundan alınıp köle olarak Mısır'a getirilen bir kadının hayatını anlatıyor. Gündüz Nene bu hikâyenin kahramanıdır. Neredeyse yüz yaşına varmış olan ihtiyar kadın yaşadığı kentte herkesin sevgilisidir, bütün çocukların dadısıdır. Ama bu kadın bir zamanlar bir köle idi. Eskiden insanlar köle olarak alınıp satılırdı ve eskiden bu çok doğal (tabii, normal) sayılırdı.

Bu öyküdeki eski ve yeni kelimelere de dikkat edeceğiz. Dilimiz de nasıl değişiyor!

Ayrıca bir kısa şiir de bize değişmekte olan dünyamızı yeniden hatırlatıyor. Spartaküs de Roma döneminde bir köle idi. Aynı zamanda arenada dövüşen (aslında dövüştürülen) bir gladyatör idi. Gladyatörler halkı 'eğlendirmek için' ölümlü sonuçlanan dövüşlere katılanlardı. Spartaküs kölelerin başına geçmiş ve bu düzene başkaldırmıştı. Ancak bu köle isyanı bastırılmış ve kendisi ve yoldaşları idam edilmişti. Hiçbirimiz bu 'eski' dünyamıza dönmeyi istemez. Toplum ve insan ilişkileri gerçekten 'eskiden çok farklıydı'. Tarihin en başta öğrettiği de budur.

Gündüz Nene

Gündüz Nene, memleketin kölelerinden idi. Kölelerin çocuklarından değil... Binâenaleyh, ihtiyar olduğu anlaşılıyordu. Memleketin bütün ihtiyar ve genç beyleri, hatta bunların babaları ve dedeleri, hep Gündüz Nene'nin kolları arasında büyümüşler, hep bu parlak siyah bir renge mâlik olan zenci kadının himmeti ve gayreti ile meydana gelmişlerdi. O kadar ihtiyar olmasına rağmen bu hususta hiç bir emareye mâlik değildi. Yaşadığı senelerin adedini, hesabını şaşırın bu ihtiyar kadının çehresinde hiç bir buruşukluk görünmüyordu...

Ağzında zaman zaman dökülen ince fakat süt gibi beyaz ve muntazaman dişler, bu siyah çehrenin arasında inci taneleri gibi arzu endam ediyor, asırlardan kalmış bir kalenin mermerden bina olunmuş fakat yıpranmamış duvarlarını andırıyordu....

Bu ağır vücudun pek eski bir tarih taşıdığı yalnız ayaklarından anlaşılırdı. Uzun, bitmek tükenmek bilmeyen senelerin her gün birer ikişer yığıldıktan sıklette gittikçe zayıflayan bacaklar, artık hareket edemeyecek bir hâle gelmişlerdi. Gündüz Nene, en ziyâde onlardan şikâyet ederdi. Bunların bu zafiyetini hiç beğenmiyor, ağır vücudunun altında sürüklenen bu iki ayağı, âdetta hiddet ediyordu. Fakat, bunun tek sebebi daha ziyâde, ihtiyarlığına birer canlı şahit olmalarındandı. Zira, Gündüz Nene, katiyen ihtiyarlamak istemiyor. Hayatın önüne serdiği sefalet levhalarından kendine mahsus bir lezzet bularak, derin ve aşılmaz bir ümidin, hoş cazip bir emelin saadetlerle mâli neticesini görmek, ondan sonra bu beyazları sararmış gözlerini kâinata kapamak istiyordu.

Gündüz Nene, beyaz insanların fildişi bulmak için gittikleri o uzak memleketlerin evlâtlarındandı. Afrika'nın fildişi sahillerinde, o muazzam ormanların kenarlarındaki zenci köyleri bir zamanlar Avrupalı köle tacirlerinin en ziyâde saldırdıkları yerlerdi. Ormanlardaki hayvanlarından, topraklarındaki madenlerinde velhasıl, her türlü tabii mahsulâtından istifâde ettikleri bir memleketin insanlarını da, cehren alır, başka memleketlere de bir hayvan gibi satar, para kazanırlardı. Gündüz Nene, güneşin insan kafasına kızgın taçlar geçirdiği bir memlekette henüz pek küçük iken çalınmıştı...

Mehmet Hilmi

Türkiye Dışındaki Türk Edebiyatları Antolojisi 9, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1997.

BU ÖYKÜDE (HİKAYEDE) ESKİ VE YENİ (SÖZCÜKLER) KELİMELER

memleket - ülke

binâenaleyh - bundan dolayı

ihtiyar - yaşlı

malik olmak - sahip olmak

himmet - yardım

gayret - uğraş

rağmen - karşın

husus - konu

emare - belirti

sene - yıl

adet - sayı

çehre - yüz

arzu endam etmek - belirlemek

ziyâde - fazla, artı

zafiyet - dermansızlık

vücut - beden

âdeta - hemen hemen

hiddet - öfke

sebeb - neden

ziyâde - daha fazla

zira - çünkü

katiyen - hiçbir şekilde

hayat - yaşam

sefalet - yoksulluk

kendine mahsus - kendine özel

lezzet - tat

ümit - umut

cazip bir emel - çekici bir istek

saadet - mutluluk

mâli - dolu, fazla

netice - sonuç

kâinat - evren

evlât - çocuk (kendi kız ve erkek çocuğu)

tacir - tüccar

velhasıl - yani, kısaca

tabii - doğal olarak

mahsulât - ürün

istifâde - yararlanma

cebren – zorla

Spartaküs

Madem ki bizimle,
Madem ki başkaldırmışlar
Karanlıklara,
Madem ki bizimle,
Şehittirler
Gladyatörler bile.

Ferruh Mehmet Pazvantoğlu
Şafak, 17, Ağustos 1991

Sorular ve Alıştırmalar

1. Yukarıdaki öyküde kullanılan 'eski' ve 'yeni' kelimeleri inceleyin. Siz bunların kaçını kullanıyorsunuz? Eski, yeni ve her ikisi de diye üç liste yapın. Bu listeleri kıyaslayın. En çok eski kelimeleri mi, yenileri mi yoksa her ikisini de mi kullanıyorsunuz?
2. Çevrenizde yaşayan yaşlı ve genç insanların konuşmalarına dikkat edin. Yaşlıların ve gençlerin kullandığı kelimeler arasında fark seziyor musunuz? Bu farkı hemen görmeyebilirsiniz, ama zamanla ve dikkat ettikçe bir fark göreceksiniz. Dilimiz de sürekli değişmekte. Bu çok doğaldır (tabiidir), ancak yaşlı ve tutucu insanlar bundan rahatsız olmaktadır. Bir dili zorla değiştirmeye çalışmak kadar, doğal olarak değişmesine karşı çıkmak da gereksizdir. Değişim yaşamın (hayatın) bir kuralıdır.
3. Özellikle yaşlı insanlar 'eski yılların' hep daha güzel olduklarını söylerler. Bunu yaptıklarında 'kölelikten' söz edin ve şimdi köleliğin bulunmadığını hatırlattın. Bu eski-yeni konusunu sınıfta da tartışın.
4. Şiirde adı geçen Spartaküs'ü bir ansiklopedide bulmaya çalışın. Hangi yıllarda yaşamıştı? O yıllarda sizin yörenizde siyasi durum nasıldı?

Dilimiz, Dilbilgimiz

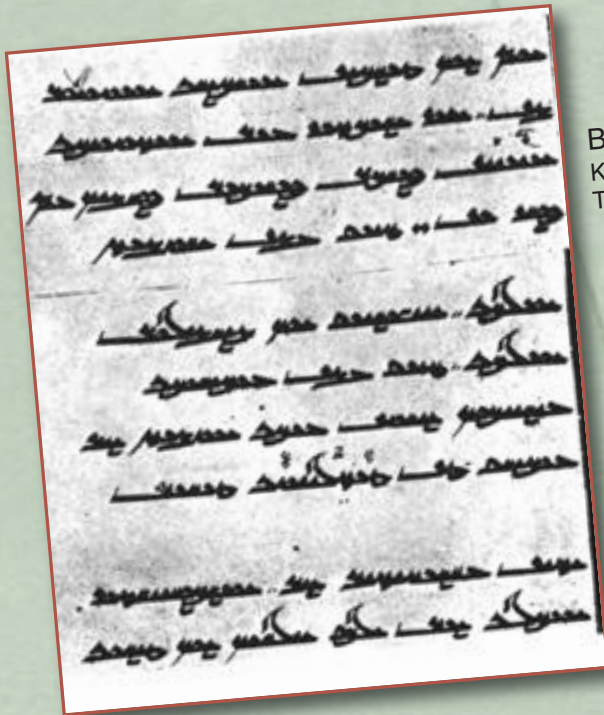
Tarih İçinde Yazı

Bir dilin belli bir alfabe ile yazıya dökülmesine 'yazılış' ya da 'yazı' diyoruz. Türkçe, tarih içinde bir çok farklı yazı ile yazılmıştır. Örneğin Türkçe'nin bir kolu olan Uygurca zaman zaman Çin, Süryani ve Tibet yazısıyla da yazılmıştır. En eski Türkçe yazı örneği Orhun Anıtları'nda görülen yazıdır. Sekizinci yüzyıldan kalma bu Orhun taş kitabelerdeki yazı Köktürk (Göktürk) yazısıdır.

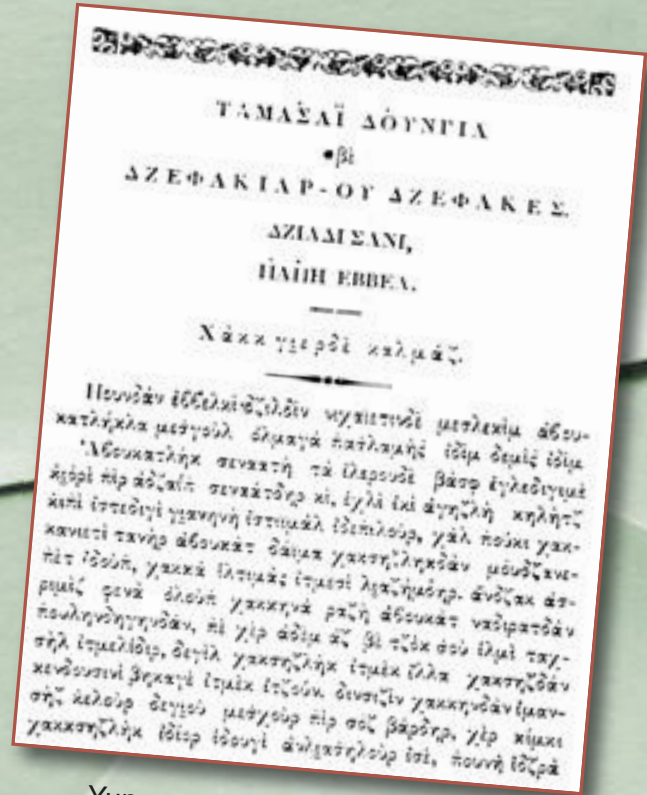
Son yüzyıllara kadar Anadolu'da ve Balkanlar'da kullanılan Türkçe genellikle Arap harfleriyle yazılmıştır. İlginç olan, Anadolu'da yaşayan, Ortodoks Hıristiyan olan ve 'Karamanlı' olarak bilinen cemaatler Türkçe'yi Yunan alfabesiyle yazmışlardır. Günümüzde 'Batı Türkçesi' (temelde Oğuzların dili), Türkiye Cumhuriyeti'nin Harf Devriminden sonra (1928) Latin alfabesiyle yazılmaktadır. Bu yeni yazılışı öğrenmek eski uygulamalara kıyasla çok daha kolaydır.

Orhun Kitabeleri 'Run' yazısı diye bilinen yazı ile yazılmışlardır. Yanda bu yazının bir örneğini görüyorsunuz.
Kaynak: A. Von Gabain, *Eski Türkçe'nin Grameri*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1988, s. 7

Bir Uygur yazısı örneği görüyorsunuz.
Kaynak: A. Von Gabain, *Eski Türkçe'nin Grameri*,
Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara, 1988, s. 16.

Yunan alfabesiyle Türkçe örneği
(okuyabiliyor musunuz?)

HALK HİKÂYESLERİ

Dilde ve üslûpta destanî ya da dînt-destanî hikâye geleneğini sürdüren halk hikâyelerinin ne zaman yazıya geçirildiğini kesin olarak bilmiyoruz. Bu hikâyelerin XVII. yüzyıldan sonra çoğalan yazmaları çok okunan bütün halk kitaplarında olduğu gibi, birbirinden epyi farklıdır. XIX. yüzyılda bunlar taş basması ile yayınlanmaya başlamıştır. Taş basması metinler de çokluk birbirine uymaz. Bu bölümde, sayıları pek çok olan halk hikâyelerinin en tanınmışlarından *Âşık Garip*, *Tâhir ile Zühre* ve *Âşık Kerem*'den örnekler aldık.

1 — Âşık Garip (عاشق غريب)

(Taşbasması, İstanbul 1303, s. 8 — 14)

بر کون الفت انسانه رسول اندي : • بورده چالنه حوسکار گه
وارميدو • دنيجه • اون قانده زم دلی محمودك قهوسنده • راز شاعرار امتحان
اوتورد • اربن گيدم • ديدی • صباح اولقمده • رازر آهوي • واروب شاعراری
بوچواده • سازي کورنجه • زرهليک • ديدیز • تيرزليم • دنيجه شاعرار
• تيريزي ساز ايه مدح ايه • ديدکده رسول سازي الوب درلي عشقه کلوب
قالم • ديدی :

دکدهک انار تريف ايديم • اچيلور بهارده کلی تيريزک
دوگونده بيرانده اطلس کيرت • بوزلر بشيل آلی تيريزک

Arap Harfleriyle Türkçe örneği.

Kaynak: Yılmaz Kurt, *Osmanlıca Dersleri*, Ecdad
yayınevi, Ankara, 1994, s. 75.

Eski Bir Fotoğraf

1949 yılında Gümölcine Medrese-i Hayriyesi'nin açılış töreni görülmektedir. Gümölcine Medrese-i Hayriyesi, 1949 yılında on bir talebeyle eğitime başlamış daha sonraları bu sayı yüzleri aşmıştır. Okul altmış yıldır hala ortaokul ve lise düzeyinde faaliyetini sürdürmektedir. İsmi, Kavalalı Mehmed Ali Paşa'nın Kavaladaki 'Medrese-i Hayriyye' adlı yaptırmış olduğu medreseden almaktadır. Gümölcine Medresesine bu ismin verilmesi, dönemin Gümölcine Müftüsü Hüseyin Mustafa Efendi tarafından uygun görülmüştür. Fotoğrafta dönemin azınlık ileri gelenleri, dönemin Gümölcine Müftüsü, azınlık okulları müfettişi, medrese hocaları ve öğrenciler görülmektedir.

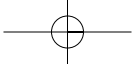

Sağdan sola oturanlar:

1. Eşekçili Hacı Hafız,
2. (Bilinmiyor),
3. Azınlık Okulları Müfettişi Minaidis,
4. Dönemin Gümölcine Müftüsü
Hüseyin Mustafa,
5. Hacı Sadık,
6. Hacı Hayrullah

*Sağdan sola ayakta olan son üç kişi
(Medrese-i Hayriye hocaları):*

1. Mehmed Efendi,
2. Hafız Ahmed,
3. Hafız Hasan (Koçancı)

Kaukonca Camii

